

NORDISK MAGASIN FOR POPULÆR GEOLOGI

STEIN

APRIL/JUNI 1990 17. ÅRGANG NR. 2. LØSSALG KR. 25,-

NORSK BERGVERKSMUSEUM K O N G S B E R G

Museet består blant annet av:
SØLVVERKETS SAMLINGER
MYNTVERKSMUSEET
KONGSBERG SKIMUSEUM
MINERALSAMLINGER
SØLVGRUVENE I SÅGGRENDA

Sølvmineralsamlingen er verdenskjent. Museet bygger også opp en samling av mineraler fra hele verden. Ved sesongstart 1990 har vi klar 6 monterer med nye mineralutstillinger.

Salg av mineraler, smykker og souvernirer.

Ved forhåndsbestilling, kan gruvene og museet ta imot besøk året rundt. Faste åpningstider og togavganger har vi fra 18. mai til 31. august.

*Norsk Bergverksmuseum
Postboks 18
3601 Kongsberg
Tlf.: (03) 73 32 60*

Vel møtt til et spennende museumsbesøk!

STEIN Nr. 2, 1990. 17. årgang

Utgitt av Norske Amatørgeologers Sammenslutning i samarbeid med Svenska Amatørgeologers Riksförbund.

STEIN

Redaktør:

Geir Henning Wiik

2740 Roa

Tlf. 063 26 159 kl. 09.00-15.00

Redaksjonskomite:

Burny Iversen

Nordborgv. 7

2400 Elverum

Bjørn Holt

Karjolv. 51, 1600 Fredrikstad

Tlf. 09 39 07 78

Annonser:

Tlf. 09 14 61 88 Fax:

09 14 63 90

Peter Lyckberg

Viktoriaagatan 26 A

S-41125 Gøteborg

Sverige

Tlf. 031 13 25 20

STEIN kommer ut fire ganger pr. år og blir sendt alle medlemsforeningene i NAGS og SARF i det antall som ønskes. Enkeltpersoner kan tegne abonnement og vil da få tilsendt STEIN direkte.

Pris kr 125,- pr. år

Postgirokonto: 0803 2734333

NAGS sekretariat:

Bergen og Omegn

Geologiforening

Formann: Karl Dalen

Bønnesskogen 37, 5062 Bønes

Sekretær:

Berit Nicolaisen

Vestre Hops vei 3, 5030 Hop

Kasserer:

Eva Ryland

Sollien 126, 5030 Landås

SARF styrelse

Ordförande: Rolf Lindén

Hötorget 4

68 200 Filipstad

Sekretärer: Tore Steen

Säbygatan 27

715 00 Vintrosa

Kassör: Lennart Werner

Blombäckavägen 13

682 00 Filipstad

ISSN 0802-9121

Innhold

Redaksjonelt	4
Læreren <i>ghw</i>	6
Verlohrner Sohn gruve	10
Hjemme hos Garth Bricker <i>Peter Lyckberg og ghw</i>	12
Norden rundt	16
Sveriges största bergkristaller(?) <i>Peter Lyckberg</i>	22
Steinklubben 25 år <i>Lars O. Kvamsdal</i>	26
Debatt	30
STEIN-fotoseminar <i>ghw</i>	33
Etter Neumann	37
Glimt fra Bergen	39
Velkommen til Hamar med stein	41
Diamantfunn i Finnmark? <i>Odd Naustheller</i>	43
Leserbrev	45
Mineralbesök i Svappavaara	47
Bokspalten	48

*Forsidebilde: Rohdonitt, Grua. Lengste krystall 1 cm.
Foto: O. T. Ljøstad*

*Baksidebilde: Wulfenitt, Red Cloud Mine, Arizona,
USA*

Foto: STEIN

Samling: Garth Bricker

REDAKSJONELT

Langsomt, meget langsomt, går det opp for lokale myndigheter på kommune og fylkesplan at stein- og mineralsamling kanskje kan være noe å satse på. Lokale initiativ blir lyttet til, og noen får endatil bistand og teknisk hjelp til å komme videre. Noen klarer å få til meget bra resultater. Se til Fossheim Steinsenter i Lom. Her har Torgeir Garmo og familie klart å skape noe som vi alle kan være litt stolte av. Dette har vært mulig fordi de fysiske forutsetningene har vært tilstede. Og bak det hele har det stått et menneske med en visjon og et langsiktig mål. Ved hardt og målrettet arbeid samt innsats av betydelig kapital framstår stedet idag som en mønsterinstitusjon. Det være seg om man legger en nasjonal eller internasjonal målestokk til grunn. En annen faktor som har gjort dette prosjektet til en suksess så langt, er det symbiotiske (samliv til felles beste) forholdet til det stein/minerall/amatørgeologiske miljøet. Noen mener at dette forholdet har vært skjeivt, men de fleste har vel den oppfatning at det har vært tatt og gitt med en rimelig balanse.

En annen suksess som mange bør lære av er stiftelsen Norsk Bergverksmuseum på Kongsberg. Under ledelse av Fred Steinar Nordrum framstår dette tiltaket som helstøpt, solid og ærlig. Museet, samlingene og tilliggende herligheter er til ren glede for stein- og gruvemiljøet, samt titusener av vanlige turister hver eneste år.

I dette bladets spalter har vi hatt gående en debatt om kommersielle og turistmessige tiltak på steinfronten. Noen konklusjon på denne debatten er det altfor tidlig å trekke, den får gå videre og forhåpentligvis bevege seg bort fra det spesielle til det almengyldige før STEIN vil våge seg på noe slikt. Men en ting står klart for oss, amatørgeologer/mineralsamlere vil ikke finne seg i å bli holdt opp ned etter buksebeina til kronene, D-marken eller dollarene raser ned i pukken til mer eller mindre «oppfinnsome» grunneiere. Stein for brød mottar vi gjerne, men vi betaler ikke for hva som helst av stein.

Vi er overbevist om at det på dette feltet ligger et betydelig potensiale for turistnæringen i Norden. Vi prøvde i fjor å forklare dette for markedssjefen i NORTRA i forbindelse med markedsføringen av NAGS-messa på Kongsberg. Vi forsto at vi ikke ble forstått. Det kan imidlertid ha vært vår egen skyld. At det må tunge pedagogiske hjelpemidler til overfor nevnte instans skjønnte vi først da vi fikk brev derfra nylig. Litt ros skal NORTRA likevel ha, – de tok seg tid til å si opp abonnementet skriftelig.

Vi vil spå at i løpet av noen år vil det være mange som vil forsøke seg på dette markedet. Mange kommuner som har et hull i bakken og et enda større hull i kommunekassa, vil lett komme på den ideen at ut av gamle gruehull skal det komme «gull» i en eller annen form. Oppgitte gruver, skjerp og steinbrudd vil bli forsøkt sparket liv i. Vi har sett lekeland, badeland, moroland og risteland. Får vi nå steinland, krystalland, gruveland? Vi er skeptiske i

---

REDAKSJONELT

---

utgangspunktet, og redde for at noen har forestillinger om at dette kan være en rask måte å gjøre noen skillinger på. Det kan være det, men dette markedet er grovt sett to-delt. Et felt er «steinland» rettet mot ordinær masseturisme, et annet felt er stein/mineralsamlermarkedet. Det sistnevnte området er svært trangt, og må nødvendigvis støtte seg på besøkende både fra inn- og utland. Dette er et kresent publikum, som ikke vil la seg by hva som helst. Men som, hvis de blir tilbudt et skikkelig og ærlig opplegg, sikkert er villig til å betale godt for seg. Gode tiltak er det et dokumentert behov for. Ved god omtale samlere imellom, og med «produktmeldinger» i nasjonale og internasjonale tidsskrifter, vil slikt bli raskt kjent i miljøet. Små markedsføringsutgifter med andre ord.

Vi vet at det er ting på gang. Og for å vise at vi er positive i utgangspunktet, velger vi å tro at det er seriøse grunneiere, kommuner og forskningsinstitusjoner som står bak. Det lille vi har sett av prosjektet tyder på at de tar stein- og mineralleting på alvor. Og at motivet er å skape et gjennomarbeidet og godt tilbud som kan gi en rimelig fortjeneste. Og her snakker vi om offisiell fortjeneste som synes, ikke om smånuskete, svarte penger som varsomt og lett overrisler terrenget, slik det er vanlig nå. Det ser også ut til at de som vil sette i gang noe nå er villig til å finne ut av hvilke krav steinsamlermiljøet setter til slike foretak. Den debatt som pågår i våre spalter om dette har klarlagt en del. Det viser også at skal noen inn på dette markedet, går veien om organisasjoner som NAGS eller SARF og det som finnes av steinblader, – STEIN.

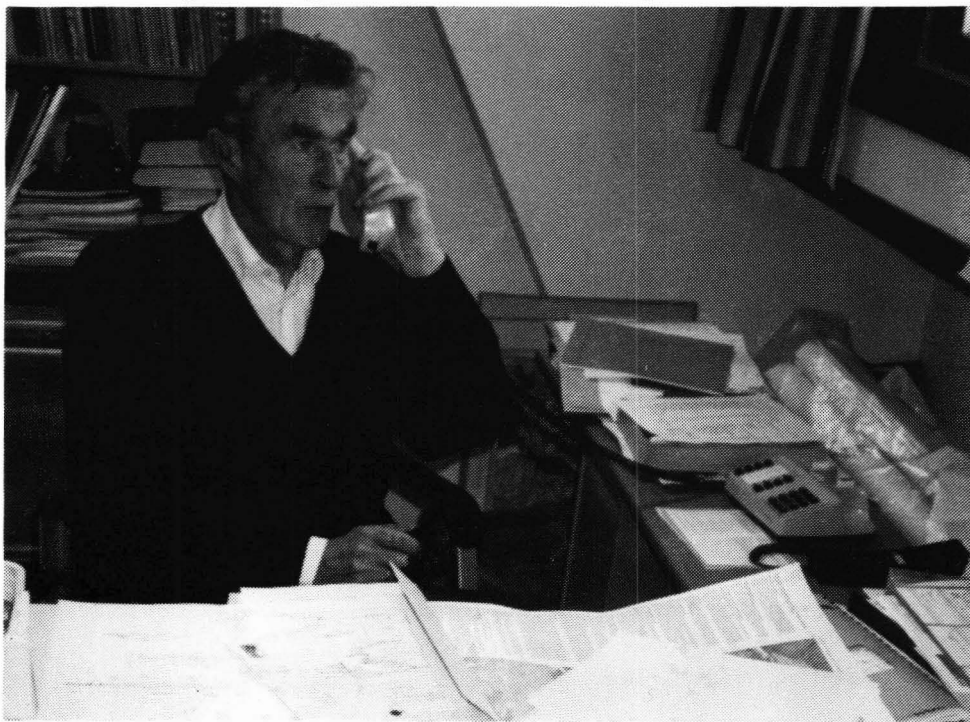
Vi bruker og lar oss gjerne bruke i slike kommersielle sammenhenger, ettersom bra tiltak vil tjene våre lesere. Men gratis skal det likevel ikke være å bruke oss. Det koster tross alt å holde en viss standard – og det skal koste litt for dem som vil tjene penger på oss også!

Det er ingen grunn for foreninger, «forbund» eller STEIN til å stå med lua i handa! God tur – god sommer!

Trykkfeil! Vi har fått en del reaksjoner på alle de trykkfeil som stadig skjemmer bladet. I nr. 1 '90 var det ekstra ille, det må vi bare medgi. Vi vil ikke fraskrive oss ansvaret for dette, men det er slik at på slutten, like før vi skal levere til trykking har det lett for å bli fryktelig travelt. I sakens anledning har vi foretatt oss noe. Vi håper å unngå de mest opplagte. Slik som egennavn med liten forbokstav, oblige for oblige (og vi som er så flinke i fransk), fader for fadder, tenket for tenkte, skiffer for skifer osv, mm. Men de som jakter på denslags vil neppe jakte forgjeves i framtida heller. Forhåpentligvis er denne utgaven noe bedre enn den forrige med hensyn til trykkfeil?
Redaksjonen avsluttet 6.5.90. ghw

LÆREREN

Intervju med professor Steinar Skjeseth 8/1-1990

Steinar Skjeseth f.25.3.1924

Examen artium Hamar Katedralskole 1944.

Hovedoppgave i geologi på Mjøstraktenes geologi.

Arbeid som museumsstipendiat på Tøyen, med vekt på kontakt med skoleverket. Ansatt i Norges Geologiske Undersøkelse som statsgeolog. Dr. avhandling i 1960. «Bidrag til Mjøstraktenes geologi». Publisert en rekke skrifter. Har hatt praktisk arbeid med alle grener innen faget. I de seinere år grunnleggende forskning og kartlegging av grunnvannsressurser. I en årrekke guide og turleder for grupper med amatørgeologer og andre interesserte. (20-30 turer i året). Lærer/professor ved Norges Landbrukshøyskole, Informator ved GEFO, nå Jordforsk. Har nå startet kurs nr. 40 i Follo Geologiforening for folk som vil vite mer om geologi.

– Det begynte på Brøttumformasjonen syd for Lillehammer i 1924, seinere ble jeg forfremmet til ordovicium på Ringsaker.

Det er det greie og lett faglige svaret vi får av professor Steinar Skjeseth på spørsmålet om når han er født.

– Det var i grunnen helt naturlig for meg å velge naturfag etter endt eksamen artium på Hamar Katedralskole. Jeg var interessert i det som omgir oss og ville vite mer. Så i 1945/46 tok jeg fatt på zoologi og gikk seinere over til geologi. Joda, jeg hadde allerede geologimerket fra speidern.

Fra zoologi til geologi, er ikke det et langt sprang – fra det levende til det døde?

– Nei på ingen måte. Hvis en søker sammenhenger i naturen, ja forståelse for alt liv overhodet så kommer en ikke utenom geologien. Det er rett og slett ikke mulig. *Geologien er basis?*

– Ja, det vil jeg hevde, her har vi grunnlaget. Ofte er dette svært tydelig. Tenk bare på plantedeckket, hvordan dette skifter karakter etter berggrunn og løsavsetninger. Artsrike plantesamfunn på gammel havbunn og kalkholdige bergarter, og fattigere vegetasjon på skrinne morenerygger og på sure bergarter. Ofte framstår slike skiller som tydelige naturhistoriske dokument i naturen. Og i neste omgang avgjør vegetasjonen hva slags dyreliv som vil trives på de ulike livsområdene.

Har dette noe med oss å gjøre?

– Ja, for i neste omgang rykker mennesket inn. En kan bare se på et geologisk kart over Norge, så vil en kunne plukke ut de områdene som står sentralt i tidlig Norgeshistorie.

Så enkelt er det vel ikke?

– Det er ikke mye om å gjøre at det er helt sammenfallende. Ta områdene rundt Viken (Oslofjorden), Ringerike, Hadeland, begge sider av Mjøsa (Hedmarken) samt Trøndelag. Det var her det skjedde i tidligere tider, og det er her en finner de kambro-siluriske bergartene med de goder disse ga grunnlaget for. Folk lærte fort hvor jorda kunne dyrkes over lengre tid og hvor en måtte nøye seg med jakt.

Og dette skal vi og flest mulig andre gå rundt og tenke på?

– Jeg tror nok det er mulig å leve et godt og fullverdig liv uten å tenke på dette.

Men jeg er overbevist om at den som kan se sammenhenger i naturen og som kan sette sitt eget liv inn i denne sammenhengen, vil ha et bedre liv. Vi er en del av naturen, det er vel nokså opplagt. Mange mennesker stanser på betraktningssadiet, det er synd. Det er mye bedre å delta, være en del av noe.

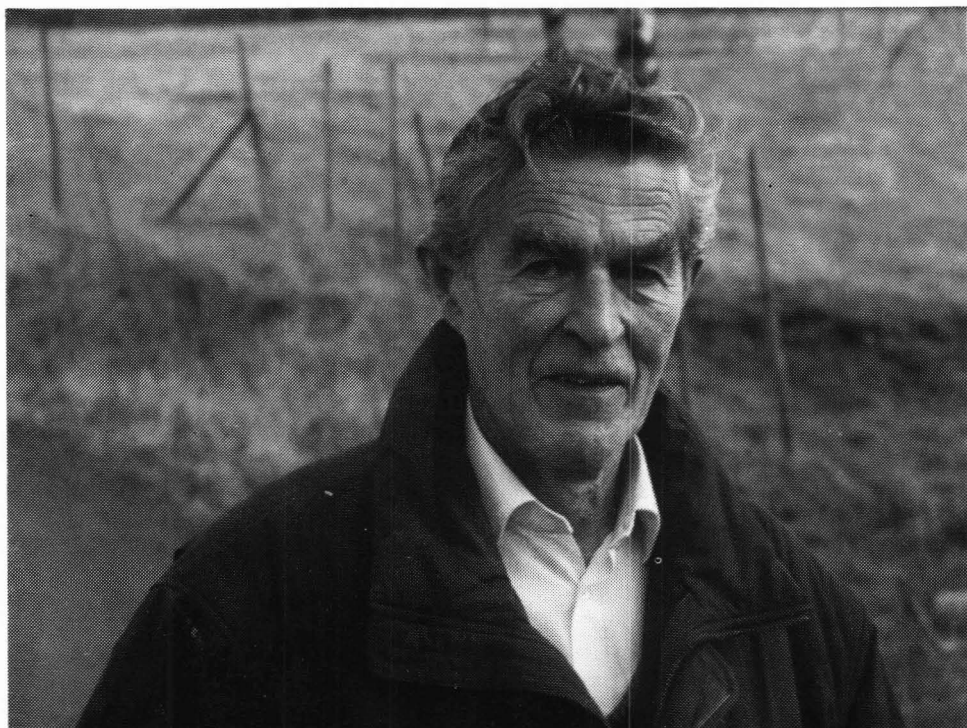
Hvordan vil du få til dette?

– Ved å spre kunnskaper, forståelse og viten. I denne sammenhengen er dette grunnlaget for opplevelsen. Å kunne lese et landskap er ikke en intellektuell lek, det er en ekte naturopplevelse i egentlig forstand. Derfor synes jeg det er fine opplevelser når jeg reiser land og strand rundt og sprer denne naturforståelsen. Jeg ser at kunnskaper på dette feltet er nødvendig og at kunnskapen blir godt mottatt. Det er dessverre slik at ulike nivåer i skoleverket har forsømt dette viktige basisfaget. Mye har jeg lært selv også ved kontakten med geologiske praktikere. En sånt fenomen som at det var saltvann på Hadeland var det en brønnborer som kunne fortelle meg.

Og geologiforeningene?

– De har en viktig oppgave her, jeg synes faktisk de har en forpliktelse i forhold til sine omgivelser. De kan bistå med opplegg, samlinger og naturstier for skoler, speiderforeninger, 4H osv. Drive folkeopplysning. Slik sett er geologiforeningene det viktigste organ som finnes! *Men har ikke foreningene mer enn nok å gjøre med sine egne saker, samle og slippe stein og slikt?*

– Jeg har ikke noe imot at folk samler mineraler, fossiler eller lager pene ting av stein. Dette er bra og nyttig, og en fin måte å få en meningsfylt fritid på. Men blir en slik aktivitet stående isolert på den måten at det står oppmarsjert flere tusen stuffer som samleren overhodet ikke har noe meningsfylt forhold til, er jeg tvilende til at det kan være noen givende hobby. Veien til glede ved en samling går også gjennom kunnskap og forståelse. En innsikt som må komme tilbake til allmenheten igjen i form av

økt kjennskap til lokale forhold. Noe som igjen kan gi seg konkrete utslag for eksempel i form av aktivt engasjement for naturvern. Jeg vil gjerne legge til at jeg også er meget skeptisk til for stor og for tidlig spesialisering blandt faggeologene. Det kan lett gå på bekostning for forståelsen av helheten. Vi må ha oversikt og utsyn!

Kan du gi et eksempel på hvordan geologikunnskaper kan fremme naturvernet?

– Kunnskap om berggrunn er jo absolutt en forutsetning om en skal sette i verk tiltak mot sur nedbør. Ikke det at sur nedbør forsvinner om en vet noe om berggrunn, men en kan ihvertfall forstå hvorfor fisken forsvinner i vannene innpå nordmarkitten mens den klarer seg bra andre steder. En kan ligge litt i forkant på denne måten – om en bruker kunnskapene.

Du er opplysningsoptimist?

– Så avgjort, ellers hadde jeg ikke holdt på slik jeg gjør, eller hatt noen glede av det. Geologien må bli allemannseie!

Har du angret på yrkesvalget noen gang?

– Nei, i geologien har jeg fått alt i ett.

Har du selv noen hobby?

– Noen vil vel påstå at det er geologi. Men jeg leser også noen av de andre naturfagene og historie. Å følge årsyklusen med hagearbeid er også noe jeg bruker fritida på. Det gir meg store gleder. Avkobling og innkobling til den store hagen som naturen er.

Når faller Dovre?

– Hver dag, litt av gangen, så det tar tid, adskillige millioner år. Det er greit å vite, men ikke noe særlig å bekymre seg over.

Det er NAGS-messe på Hamar i august, har du noen kommentar til det?

– Det skal bli moro å komme på hjemtraktene, og såvidt jeg har forstått, vil arrangørene gjøre bruk av mine kunnskaper. Det går nok greit, der er det mye å se nærmere på.

Takk for praten, vi sees igjen på Hamar, mens Dovre faller.

Intervju for «Stein»: ghw

STENBODEN

FORRETNING · VERKSTED

Verksgt. 1, Bærums Verk Tlf. 02-13 85 07

et trivelig miljø med århundre lange tradisjoner

SLIPEUTSTYR
RÅSTEIN
MINERALER

GAVER
SMYKKER
INNFATNINGER

ÅPENT 10 - 17, TORSDAG 10 - 19, LØRDAG 10 - 14

B. GJERSTAD ^A/_S

Kontoradresse: Sørhalla 20, 1344 Haslum Tlf. 02-53 36 86

STENSLIPING

Stikk innom oss og se vårt
store utvalg til rimelige priser.

- Slipeutstyr
- Råsten
- Innfatninger
- Mineraler
- Stensmykker
- Presangartikler
- Cabochoner i norsk
sten og mye mer

GEO-HOBBY ^A/_S

Trondheimsvn. 6, Oslo 5.
Tlf. (02) 37 67 88

Åpent: 10.00 – 16.00 (13.00)
Mandag stengt.

Verlohrner Sohn gruve 1990. Foto: Norsk Bergverksmuseum.

«Verlohrner Sohn» gruve

500-årsjubileum for dokumentert gruvedrift på Kongsberg

Et brev fra mai 1490 fra Kong Hans av Danmark og Norge til Henrik Krummedike, en dansk adelsmann som var befalingsmann på Båhus festning, og Johan Pouvelsen, norsk kansler og prost i Mariakirken i Oslo, gav dem privilegium til å drive Kronens kobberberg i Sandsvær (distriktet der Kongsberg ble grunnlagt i 1624).

Dette er det eldste kjente offisielle skriv om en norsk gruve. Men det kan naturligvis ha vært gruvedrift på Kongsberg, på Aker ved Oslo og andre steder tidligere uten at dette er dokumentert.

Gruva nevnt i 1490 ble senere kalt «Verlohrner Sohn» (Den fortapte sønn) av tyske bergmenn. Den ble drevet i flere perioder fram til 1772. Det var anlagt smeltehytte ved Kobberbergselva og på 1700-tallet også et vitriolverk. Flere kobberførende kisgruver og skjerp har vært drevet i samme område. Kisgruva leverte erts til Sølvverkets smeltehytte fram til dette århundre.

I en periode rundt 1540 var det også drift på sølvholdig blyglans i kvartsårer ved

Labrofoss og Saggrenda. Slike forekomster var i sporadisk drift fram til ca 1910. Kalkspatårer, som i fahlbåndsoner ofte inneholdt gedigent sølv, ble drevet 1623 - 1957 (sølvgruvene).

Siden Kongsberg Sølvverk hadde stort behov for redskaper, ble jernforekomstene på Meheia forsøkt drevet fra 1634, dog uten særlig suksess. De var i drift siste gang omkring 1940.

I dette århundre har det vært drift på flusspat, granat, glimmer og feltspat i området rundt Kongsberg.

I dag er imidlertid all gruvedrift innstilt, og det er bare mineralsamlere som jakter på «det store funnet» i Kongsberg ertsdistrikt.

NORDENS DYRESTE T-TRØYE?

Etter at to fortjenestefulle personer ble overrakt STEIN-trøya på NAGS-årsmøte i Bergen har vi i redaksjonen hatt flere henvendelser om kjøp av dette vakre og anvendelige plagget. Vårt standard svar har vært «Den er ikke tilsalgs».

Men nå har vi gitt oss, og har landet på et kompromiss. Men til en hyggelig pris, – for dem som har fått den.

Det bør være innlysende for alle at noe vi gir bort til folk som har gjort en kjempeinnsats for STEIN, ikke kan selges for en slikk og ingenting. Vi kan ikke fornærme folk vi vil hedre!

Du gjør en solid innsats for STEIN om du kjøper deg denne trøya. På linje med dem som skriver, lager sats og layout, drar lange veier for å lage reportasjer, deltar i møter, pakker, klistrer frimerker, krangler med postverket, – listen er ikke utfyllende. Men denne din innsats er målrettet. Det du betaler går uavkortet til fargefondet. Går dette bra, har vi farger i desembernummeret.

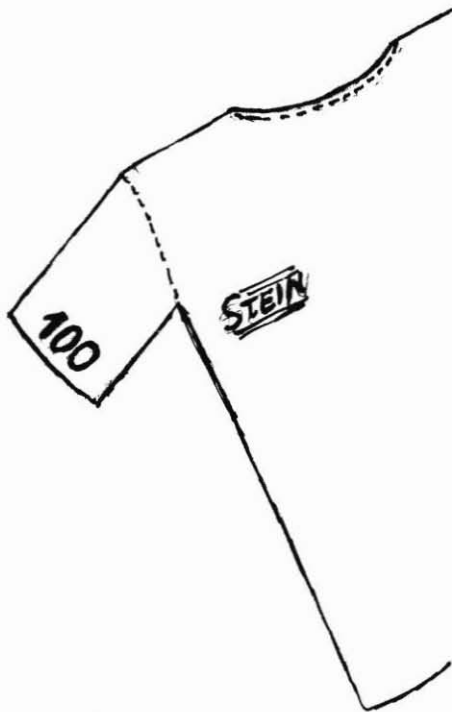
PS! Prisen på dette objektet vil **ikke** gå ned. Vi har en lang rekke navn allerede som er oppført som fortjenestefulle medarbeidere og bidragsyttere. Her vil det gå unna en del eksemplarer. Verdien av de gjenværende vil da selvsagt øke. Prisen i august kan derfor like gjerne bli 601 eller 701 kroner. Men 499,50 eller lavere – aldri!

Så 501,- er et rimelig introduksjonstilbud og STEIN alvor.

Slik går du fram: Du fyller ut en postgiroblankett til nr. 2 73 43 33 merket med trøyestørrelse X-stor, Stor, Middels eller liten.

Du bør kanskje ikke gå med, og slite ut slikt et fint plagg. Bestill to, da har du en å legge til side. Da får du også rabatt – en krone – altså to for 1001 kroner.

501 NOK
SEK
DKR

Vi har trykket opp 200 nummererte eksemplarer, – og vi forsikrer, – det vil ikke bli laget flere.

Dette kan med andre ord bli et samlerobjekt på linje med den fineste mineralstuff.

Hjemme hos Garth Bricker

Intervju for STEIN, Peter Lyckberg og Geir Henning Wiik

Garth har nettopp flyttet, ikke så langt denne gangen. Bare tvers over gaten der opp på en høyde i Fallbrook, en forholdsvis liten by mellom San Diego og Los Angeles i California. Garth har god tid nå etter at han har gått av for aldersgrense. Mange års tjeneste i skolen er slutt. Nå blir det geologi og stein på heltid.

Stien opp til huset er kantsatt med store røffe stuffer fra det sørvestlige USA, så det tar sin tid å tilbakelegge de 30 meterne. Men vel inne over en kald juice stiller vi spørsmålet: hvordan startet det hele med deg og stein?

– Det var vel to ting, de er litt vanskelige å holde fra hverandre nå. Det hadde seg slik at hun som skulle bli min hustru bodde rett ved det berømte Crestmoresteinbruddet* i Riverside County. Innimellom frieriet ble det til at jeg rotet rundt og plukket med meg en del stuffer fra bruddet. Ytterligere tent på mineraler ble jeg ved å gå på geologikurs hos professor Murdoch ved University of

California Los Angeles (UCLA), etterat jeg flyttet til Fallbrook.

Her i byen er det vel muligheter til å finne riktig fine ting?

– Ja, det er aldeles utrolig. Tenk at når de skulle rette ut krysset mellom Fallbrook Street og Main Street fant man store gjennomslittige axinitt-krystaller sammen med røykkvarts. De største edle, brune axinitt xx var hele 8 cm og røykkvartsen opptil 30 cm. Liknende druser ble funnet på Camp Pendelton, et militærområde på vestsiden av byen.

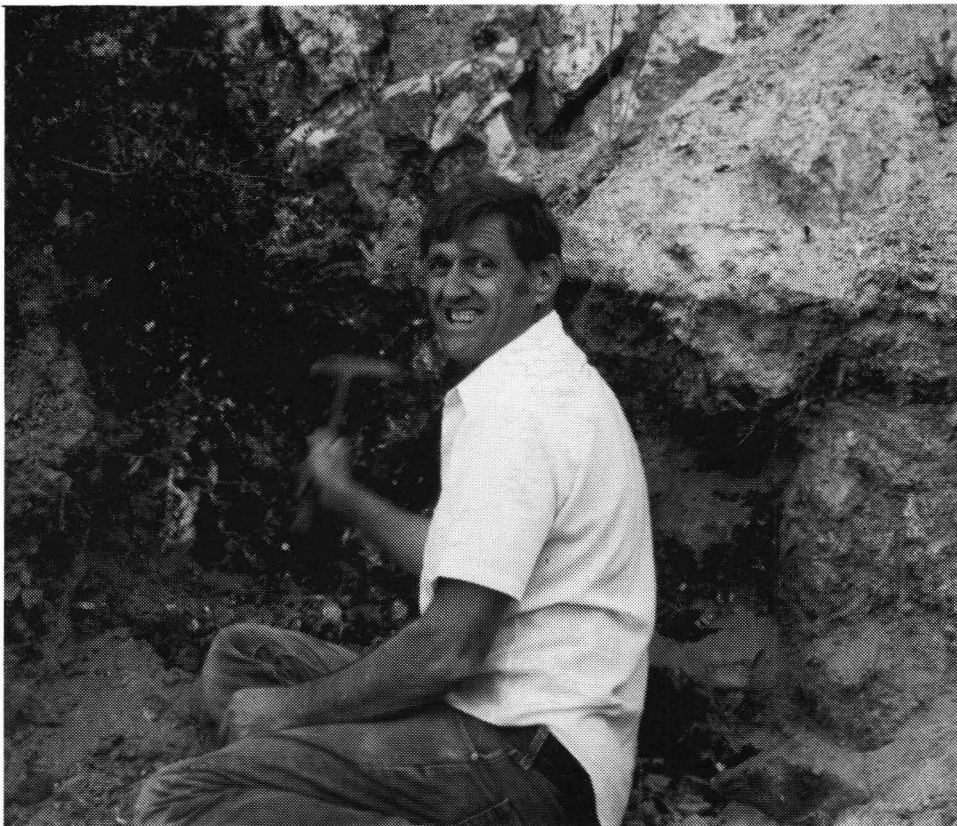
Men det er ikke bare heromkring du gjør dine funn?

– Såvist ikke, jeg har ikke tall på alle steinturene mine, fra Mexico til Canada. Jeg er på langturer flere ganger i året. RCM?

– Oh ja, Garth smiler bredt, Red Cloud Mine i Trigo Mountains, Silver District, Yuma County har vært et sted jeg stadig har kommet tilbake til. I all beskjedenhet så tror jeg at jeg har vært den samler som har tilbrakt mest tid der.

Så det er bare å gå inn der å hente ut verdens fineste wulfenittgrupper?

– Nei, så enkelt er det selvfølgelig ikke. Det finnes ikke noe system på drusene, det hele er helt uregelmessig. Jeg har lett og hakket i årevis uten å finne noe. Så, ganske plutselig, dukker det opp små fine druser med 5-10 mm store krystaller. Det er ikke vanlig med store krystaller i RCM. Når jeg likevel, fra tid til annen, har kommet over druser med krystaller inntil 3 - 4 cm (se foto, bakside

Garth i felten, Tourmaline Queen Mine, Pala California.

bakside omslag), må jeg få nevne at jeg har besøkt gruva hvert eneste år, en eller flere ganger, helt siden 1965. Det ligger en del arbeid og innsats bak resultatet!

Vil du anbefale andre å ta seg inn der?
– Tja, – men vær i allefall oppmerksom på at det nå er satt ut vakt der. Det kan se ut som det er planer på gang for lagring av farlig avfall. Men til tross for vakter er det mange samlere som tar seg

inn i gruva natterstid. Man hakker og graver i 20 timer, og så er det ut igjen neste natt. Det går vel greit?

Er det andre ting man skal akte på?

– Gassmaske eller støvskydd vil jeg anbefale, tungmetallforgiftning er ikke å spøke med. Jeg har brukt beskyttelse, det har nok vært absolutt nødvendig. Jeg har jo vært nede i gruva, over en uke i strekk, med arbeidsøkter opptil 16

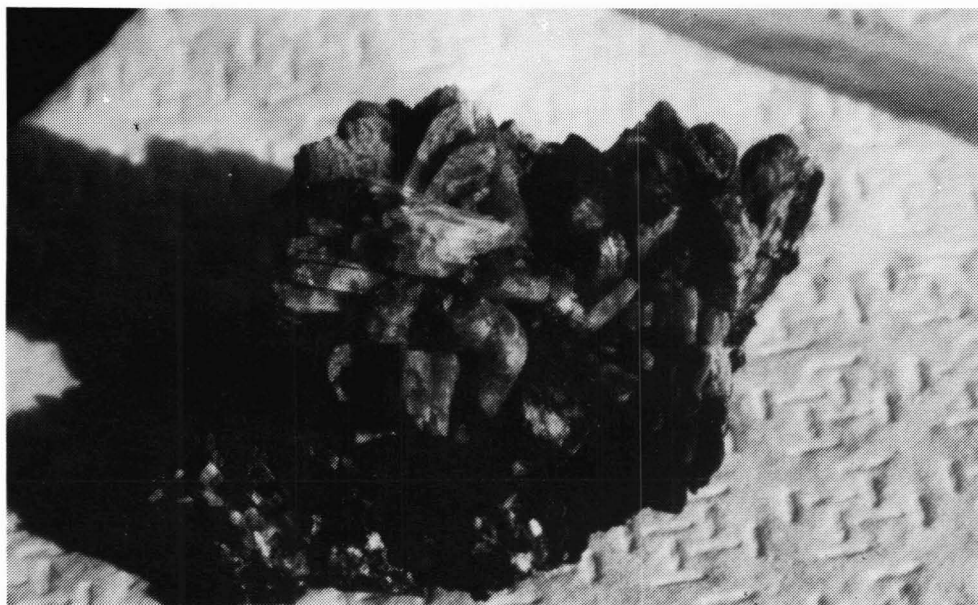
---

*At Crestmore-bruddet stadig er aktuelt ble stadfestet da vi så følgende notis i ledende amerikanske mineraltidsskrifter nylig: Jurupa Mountains kultur senter gjør hermed kjent at det fra nå av er mulig å få arrangert samlerturer til de verdensberømte Crestmore-bruddene i Riverside County, California.

Nylig utførte sprengninger har åpnet nye blotninger til de kontaktmetarmorfe mineralene hvor samlere kan finne nye og annerledes stuffer (specimens).

Alle turer må avtales en måned i forveien. Tilleggsopplysninger kan fåes ved å ta kontakt med Jurupa Mountains Cultural Center, 7621 Granite Hill Drive, Riverside, California 92509.

Ruth A. Kirkby, adm. direktør
(Bra service, spør du oss)!

Denne stoffen med inesitt som lå på bordet hos Garth, var han meget stolt av.

timer. Tror nok at helsen hadde gått tapt om jeg ikke hadde lagt vekt på sikring. Ingen stuff er så mye verd at man setter liv og lemmer på spill!!

Inesite?

– Dere tenker vel på det fine funnet fra 1976 fra Hail Creek i Trinity County i nordre California. Det var noen tunge svære blokker på 100 - 150 kilo som lå nede i en trang bekkedal rett nedenfor mangangruva. Ved hjelp av talje fikk jeg løftet dem opp, og så delt dem. De beste drusene var ca. 5 - 8 cm store og inneholdt tjukke centimeterstore inesitekrystaller. Disse kortprismatiske xx var litt forskjellige fra dem som er vanlige fra Långban og Brooken Hill, Australia. British Colombia?

– Ja, det var en fantastisk sak der oppe i Canada, nærmere bestemt i Rock Candy Mine ved Grand Forks. Det var i 1980 jeg fant en druse på over halvannen meter. Den var kledd med opptil 10 cm store flusspatoktaedre med gyllengule baryttkrystaller på samme størrelse. Det hele ble rundet av med fine kvarts xx. Det var et eventyr!

Garth sikter og leter i løsmasser fra Himalaya Mine-druser hos Bill Larson, (Pala International).

Av Garths meritter og etterhvert forskning nevner vi ellers: I Himalaya Mine, Mesa Grande District, San Diego County, California hittade Garth för några år sedan ett nytt lila glimmermineral. Tyvärr i alltför små korn för att kunna bestämma helt.

Pete Dunn och Tony Kampf försökte analysera det. Malayait samt ett nytt arsenikmineral i form av grå ihåliga bollar fann han även 1986. Eugene Ford håller på med detta nu.

Dessutom micro fersmite kristaller tillsammans med stibiotantalit, stilbit och lepidolit.

I White Queen Mine på Heriert Hill i Pala District, känt för morganiter, kunziter och cookeit innesluten i kvartskrystaller, fann Garth 1961-1962 en blandning av gul-gröna mineral. 1974 visade sig det ena vara clinobisvanit och det andra 1982 var namibite. Tyvärr var det ej från Garths bitar mineralen bestämdes trots att han misstänkte nya mineral men ej kunde få detta bekräftat.

Steamboat Springs strax söder om Reno i västra Nevada öknen är en välkänd liten kulle där man finner nybildade små klara svavelkristaller. Varning till de som tänker besöka platsen är att passa sig för arsenik och svavelsyre ångorna i den osande kullen. 1979 fann Garth en fotbollstor «geod» med fina kristaller på

upp till 5 cm storlek.

I San Diego County finns ett stort antal pegmatitområden med varierande mineralinnehåll. Flera områden har ett stort antal gruvor där enorma fynd av välkristalliserat material, ofta av ädelstenar gjorts. Little Three Mine i Ramona District är känt för härliga blå topas kristaller och inte minst för världens finaste spessartin granater. Dessa är härligt orange genomskinliga sittande på vit till ljus blåvit cleavelandit associerad med fina schorl och muskovit kristaller. Vid en del av gruvan kallad «The Lookout Prospect» fann Garth två helt nya mineral på columbit. Dessa är Ca-tantalite och U-tantalit.

Just nu håller Eugene Ford vid USGS i Denver på att undersöka ett grönt krommineral som ser ut som ihåliga maskror, funnet av Garth i Himalaya Mine.

Andra gruvor som Garth gjort fina fynd i är Grand Reef Mine, Arizona med linarit, Benitoite Gem Mine, California där Garth tillsammans med John Sinkankas fann det sällsynta mineralet jonesit. Trona är ytterligare en gruva Garth arbetat mycket i.

Numera ägnar han sig åt mineralen på heltid och går systematisk igenom alla «skräp» stuffer från Himalaya Mine, vilket innebär åtskilliga stuffer och flisor.

Kunstmia

STEINKJELLEREN rock-shop

**MINERALER, SLIPEUTSTYR, RÅSTEIN
SKIVER, INNFATNINGER, CABOCHONER.**

Åpent:
08.30 - 15.30

STOR 50 SIDERS KATALOG

Medlem
N.M.F.

Tilsendes for 15 kr. som fratrekkes bestilling.

C. ANDERSEN & CO.

A.B.C. Gaten 5, 4000 Stavanger - Tlf. (04) 52 08 82

NORDEN RUNDT

Steinkurs ble til Øvre Hallingdal Steinklubb

I januar og februar i år er det i regi av Ål Jeger & Fiskerforening gjennomført et kurs i mineral- og bergartsbestemmelse. 24 personer deltok i det 20 timer lange kursopplegget som tydeligvis må ha gitt mersmak: 18 av kursdeltakerne har nå, etter 7 uker, dannet en steinklubb for øvre Hallingdal, og hurra for det.

Vi koste oss alle med nybakte kaker og nytrukket kaffe. Enkelte ganger var det mye mer kaker enn stein på bordene, noe som ingen var lei for. Hva er vel kvarts og feltspat mot sjokoladecake med umiskjennelig brudd og en hardhet som lett lar seg risse med kniv? Etterhvert blandet vi bornitt og kalkspat med sjokoladetrekk og kokosmasse. Ideen om en fremtidig steinklubb fikk på denne måten naturlig næring.

Viktig for kursopplegget vårt var at alle både skulle få se og ta på mineralene gjentatte ganger, helt til glans, fargespill og brudd/kløv satt som meislet. Som eksempler hadde vi mineraler/bergarter fra kjente forekomster i Buskerud, Telemark og Vestfold. Desverre hadde vi alt for få eksempler på mineraler fra Hallingdal, men det blir historie så snart resten av snøen er borte, og det er ikke lenge til.

Kurset vart gjennomført av undertegna, som er «heimflytta» til bygda, etter flere år å ha hatt tilhold i Skien, der Telemark Geologiforening rådde grunnen. Takk til alle i den fantastiske geologiforeningen i Telemark og særlig mange takk til Sigmund Hansen og Alf Olav Larsen for alltid godt humør og all god faglig hjelp. Klubben som vi nå har startet har vært lur nok til å bli en underavdeling av Ål Jeger & Fiskerforening. Vi har derfor tilgang til et stort og nytt klubbhus med alle

bequemmeligheter. Som leder for klubben er valgt Arne Brynildsen, med Beate (Bitten) Moen som nestleder. Og dette er viktig: Alle kan bli medlem av klubben uansett medlemskap i Ål Jeger & Fiskerforening eller ikke.

PS! Vi tar gjerne imot invitasjon/turopplegg fra andre foreninger.

Arne Brynildsen

Fra årsberetningen for Haugaland geologiforening i 1989.

Det har vært organisert turer til nedlagte kopper/nikkelgruver på Feøy, til gammel sinkgruve i Almannajuvet ved Sauda, og til pegmatitten på Avlaupsneset i Sveio.

I weekenden 22.-22.10. ble det avviklet slipekurs på Haraldsvangen ungdomsskole for 11 interesserte elever. Ved årsskiftet har foreningen 54 medlemmer. Det er ønskelig at vi kan bli flere. Slipekurset ga en viss tilvekst, men det vil også bli forsøkt å sette i gang en vervekampanje i 1990.

Stiftelsen av Salten Steinklubb

Endelig! Etter flere års snakk om en steinklubb, ble det en realitet 23.04.90 hos Helena Nordahl på Fauske. Vi var 8 stykker tilstede, og navnet på klubben ble bestemt: Salten Steinklubb.

Interimstyre består av lagleder Ingebjørg Berg, sekretær Maj-Britt S. Larsen og to styremedlemmer, Nils-Karl Støver og Lillian Slettvoll. Klubben har ved dags dato 10 medlemmer. Neste møte var 30.4, og kvelden var i hovedsak en forberedelse til pinseturen som går til Grønøy/Åmøy.

Som klubb ønsker vi å være tilsluttet NAGS. Vi håper på svar snarest.

Maj-Britt S. Larsen

Årsstämma med SARF

Den första årsstämman med SARF efter bildandet avhölls i Stockholm på Geologiska institutionen en solig lördag i slutet av april. Stockholm visade sig från sin finaste sida med strålande sol och massor av blommor.

Före mötet hade Södertörnsföreningen arrangerat en lunch på ett näringsställe som vid ankomsten gav ett något förslitet intryck men då maten kom på bordet var allt glömt, maten var nämligen superb och alla deltagare mer än nöjda. Ett hjärtligt tack.

Mellan lunchen och stämman hade vi möjlighet att bese institutionens samlingar vilket för deltagarna var intressant.

Själva stämman var lugn och alla val gick enligt valberedningens förslag den enda punk som föranledde diskussion var medlemsavgiftens storlek då en motion inkommit om ett tak på 500 kr. Flera talare var starkt emot detta och förordade istället en höjning för att ge styrelsen bättre möjligheter att arbeta. Stämman beslöt att behålla avgiften till 10 kr per helbetalande medlem.

Ordförande meddelade att brev sänts till större företag med erbjudande att bli stödjande medlemmar liksom brev till gruvföretag, vägbyggare och liknande med begäran att SARF måtte bli underlättade vid större bergarbeten o likn. Ordförande berättade också vad som i övrigt pågår inom SARF.

Då Birgitta Karlsson p.g.a. tidsbrist avböjt omval avtackades hon av ordförande för sitt arbete under det första året med en blombukett och en kram av ordf. Stämman avslutades sedan och vi fick

ytterligare en stund i samlingarna. En del delegater hade också turen att träffa en av professorerna som berättade mycket om de paleontologiska samlingarna.

R. Lindén

Styrelse SARF

Olle Bergman
Nybyn 2970
780 45 Björbo
Holger Buentke
Lugnås Pl 3535
542 94 Mariestad
Karl-Ivar Grusell
Hagstuvägen 21
779 00 Skinnskatteberg
Gunnar Hallgren
Box 765
531 17 Lidköping
Ingemar Johansson
Box 9026
714 00 Kopparberg
Rolf Lindén (Ordförande)
Hötorget 4
682 00 Filipstad
Tore Steen (Sekreterare)
Säbygatan 27
715 00 Vintrosa
Torsten Svensson
Långhögsvägen 59
230 30 Oxie
Lennart Thorin
Slumnäsvägen 28
135 61 Tyresö
Ove Torstensson
Sigfridsborgsvägen 3
138 00 Älta
Lennart Werner (Kassör)
Blombackavägen 5
682 00 Filipstad

Referat fra NAGS årsmøte 1990

NAGS's årsmøte fant sted lørdag 17/3 i lokalene til Bergen og Omegn Geologiforening i Sandviksboder 23. Møtet startet kl. 14.00. Tilstede var representanter for 13 foreninger – totalt 20 delegater inkludert Geir H. Wiik som i tillegg til å representere NAGS-sekretariatet (redaktør) også representerte Hadeland Geologiforening. Med sekretariatets 3 øvrige deltakere var der 23 personer tilstede. Tilstedeværende foreninger foruten Hadeland var: Odda, Telemark, Drammen, Moss, Dalane, Vestfold, Kongsberg, Oslo, Sunnfjord, Sarpsborg, Fredrikstad og Bergen.

1. Innkalling ble godkjent.
2. Dagsorden ble godkjent.
3. Til møteleder ble valgt Karl Dalen. Som referent ble valgt Berit Nicolaisen.
4. Sekretariatets årsberetning ble opplest og vedtatt.
5. Regnskapet for 1989 ble gjennomgått. Det ble påpekt at messefondet ikke var tatt med i regnskapet noe som vil bli gjort i fremtiden. Fondet var pr. 31.12.89 på 41.923,- inkludert årets renter på 3.142,-.

Reisefordelingsfondet vil bygges opp i 1990 etter hvert som kontigenten innbetales. Kr 5,- er øremerket.

Det ble påpekt at NAGS'skyldte Hedemark Geologiforening penger til dekning av utgiftene til messemøte med Kongsberg og Moss, men sekretariatet

hadde foreløpig ikke mottatt noe krav om dette.

Regnskapet for NAGS-nytt viste et stort overskudd, noe som bl.a. skyldtes at innkomsten for nr. 4 '89 var bokført uten at utgiftene til samme utgave var betalt, og bokført. Regnskapet viste lave annonseinntekter og der viste seg å være bred enighet om en økning av annonseprisene. Disse ble hevdet å ligge langt under prisene i sammenlignbare publikasjoner. Bladet drives i balanse, men har også fondsmidler som redaktøren ønsket å benytte til besparende investeringer (telefax).

6. Når det gjelder arrangementet av NAGS's Nordiske Stein- og Mineralmesse, var det allerede bestemt at denne i år holdes i Hamar siste helgen i august. I 1991 blir messen i Moss i slutten av september. Tidspunktet for fremtidige messer ble diskutert. Mot 3 stemmer ble følgende forslag vedtatt: Messen holdes 2. helgen i august dersom ikke arrangørforeningen ifølge tradisjon har sin faste messedag eller messen arrangeres i tilknytning til et jubileum eller lignende. KOG's referat og regnskap fra siste messe ble gjennomgått og kommentert. Overskuddene blir små, og der oppsto noe diskusjon om hvilke funksjoner som eventuelt kan drives av arrangørforeningen uten at dette går inn i messeregnskapet (kantine, kiosk o.l.). Sekretariatet vil se på det som finnes av regler og kutymen innen messemøtet på Hamar. Redaktøren opplyste at arrangørforeningene hadde gratis annonsering/PR-plass i STEIN.

7. Når det gjelder messeregnskapet henvises til pkt. 6 ovenfor. Messefondet se pkt. 5.

Reisefordelingsfondet vil i 1990 anslags-

NORDEN RUNDT

---

vis gi ca 11.000,-. Mot 1 stemme ble det vedtatt at fondet først skal taes i bruk i 1991. Det første året vil 40% av fondet bli benyttet, senere vil det enkelte årsmøte ta stilling til hvor meget av fondet som skal brukes det påfølgende år. Grunnlag for utdeling er fondets størrelse pr. 31.12 etter kontigentinnbetaling og overføring av toppen av messefondet, (over 40.000,-).

Reglene blir: En (1) representant for hver forening får tilskudd. Alle som bor inntil 100 km fra møtestedet betaler sin reise selv. Alle andre får tilskudd etter det antall kilometer de har reist utover 100. Der vil bli utregnet en kilometersats etter det beløp som står til disposisjon, og antall reiste kilometer.

8. Vårt medlemsblad heter fra og med nr. 1 '90 STEIN. Som undertittel vil for fremtiden også medtas at det er et medlemsblad for alle NAGS-tilsluttede foreninger.

Redaktøren ønsker fortsatt stoff fra alle som måtte ha noe på hjertet. En liten påskjønnelse til flittige innsendere kan bli aktuelt. Odd Naustheller fra Sunnfjord og Jan Strebel fra Sarpsborg fikk hver sin T-skjorte for godt arbeid.

Redaktøren har hatt kontakt med svenske SARF (tilsvarende NAGS) med tanke på samarbeide. Den svenske sammenslutning vil ha minst 2 sider til disposisjon, og alle svenske medlemsforeninger har eller vil få tilbud om abonnement på STEIN. Tilsvarende vil bli forsøkt i Danmark.

9. Der var ikke innkommet noe forslag til vedtektsendringer.

10. Der var ikke innkommet forslag til årsmøtet. Imidlertid ble det fremsatt forslag på møte om å endre navnet på Års-

møtet til Landsmøte. Dette må taes opp på neste årsmøte. Muligens vil dette også måtte behandles som vedtektsendring.

11. Når det gjaldt kontigenten, foreslo sekretariatet at man venter til 1991 med å diskutere endrede satser. Dette fordi satsene på årsmøtet på Kongsberg ble endret radikalt til kontigentåret 1990.

12. Sekretariatet fortsetter etter eget forslag frem til årsmøtet 1991. Dette gjelder også redaktøren. Ny revisor måtte velges, og etter forslag fra Odda Geologiforening ble Lars Mansåker fra Odda valgt. Han var ikke spurt på forhånd, men man mente at man kunne finne en annen i Odda om Mansåker sa seg uvilig. Alle valg var enstemmige.

Møtet hevet kl. 17.00

for sekretariatet:

*Berit Nocolaisen
sekretær/referent*

BYTTE

Dolomittkrystaller i alle størrelser opp til ca. 50×50 mm byttes i norske mineraler.

Ønsker også kontakt med andre foreninger for bytting!

Harstad Geologiforening
Postboks 2127, 9405 Kanebo-
gen.

NORDEN RUNDT

Medlemsforeninger i SARF

Amatörgeol. förening i E-tuna. v/Frieda Lubkowitz. Pl 1005. 648 45 Kvikksund.
Tlf.: 016 35 42 85

Bergslagens geol. sällskap v/Ingemar Johansson. Stora Gården.

714 00 Kopparberg. Tlf.: 0580 107 71

Finnsvedens Amatörgeol. förening. v/Gert Roesen. Järnvägsgatan 13

330 21 Reftete. Tlf.: 0371 210 31

Geologigruppen LiMa v/Kerstin Jungkuz. Nollhögsgatan 16 A. 212 31 Malmö.

Tlf.: 040 49 03 55

Geologiklubben i Helsingborg. Box 1216. 251 12 Helsingborg. Tlf.: 042 12 30 48

Geologiska Förn. i Göteborg v/Ake Hillefors. Halmgatan 7.

422 47 Hisings Backa. Tlf.: 031 52 23 86

Hallands Geologiklubb. Jan Arvidsson. Box 274. 301 04 Halmstad. Tlf.: 035 525 61

Hjälmarebygdens Geol. o Naturvören. v/L. Thron. Törngatan 39

703 63 Örebro. Tlf. 019 13 43 75

Roslagens geologiska Förening. v/Birgitta Karlsson. Box 263

761 23 Norrtälje. Tlf.: 0176 505 66

Skaraborgs Geol. Sällskap. v/Holger Buentke. Lugnås, Pl. 3535

542 94 Mariestad. Tlf.: 0501 405 12

Skånes Geologiska Sällskap. v/Torsten Svensson. Långhögsvägen 59

230 30 Oxie. Tlf.: 040 54 86 61

Stockholms Mineralklubb. v/Anders Perge. Vegagatan 22

172 34 Sundbyberg. Tlf.: 08 29 24 05

Sundsvalls Geol. Sällskap. v/Majvor Orrhede. Bäckgatan 9 B

852 41 Sundsvall. Tlf.: 060 15 89 06

Södertörns Amatörgeol. Sällskap v/Ove Torstensson. Sigfridsbergsvägen 30

138 00 Älta. Tlf.: 08 773 31 29

Västerdalarnas Geol. Förening. Sågen 2210. 780 50 Vansbro. 0281 500 12

Västerås Amatörgeol. Sällskap. v/Karl-Ivar Grusell. Hagstuvägen 21

779 00 Skinnskatteberg. Tlf.: 0222 106 26

Västra Värmlands Amatörgeol. Brandsbol. 670 20 Glava. Tlf.: 0570 400 92

Ö:a Värmlands mineralsällskap v/Rolf Lindén. Hötorget 4

682 00 Filipstad. Tlf.: 0590 151 44

STEINHAUGEN

Mineral Galleri - Rock Shop

Storgt. 15, 1500 Moss – Tlf. (09) 25 19 63

VELKOMMEN

til den andre Nord-Norske STEIN- OG MINERALMESSE

som arrangeres i Bardu 7. og 8. juli 1990

Bardu Kulturkontor ønsker deg velkommen til den andre Nord-Norske Stein- og Mineralmesse i Barduhallen. Messen er en salgs- og utstillingsmesse, og åpner lørdag 7. juli kl 10.00.

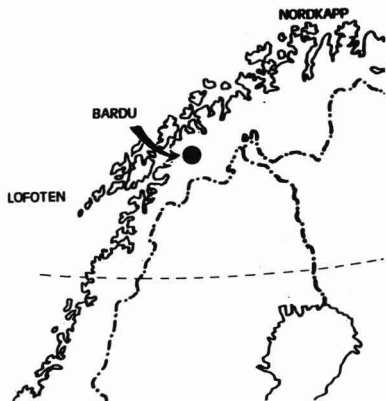
Barduhallen er en idrettshall, og her finner vi bl.a. utstillingshall på 45×25 meter. Kafeteria med plass til 100 personer. Styrketreningsrom, svømmehall m.m.

For de som kommer med campingvogn eller bil, er det parkeringsplass for over 100 campingvogner. I nær tilknytning til anlegget finner du Setermoen Camping.

Bardu – som ligger i Indre Troms, er kjent for sine stein- og mineralforekomster, og for sine mange grotter.

Vi anbefaler at turen legges til Bardu i dagene 7. og 8. juli 1990.

Deres påmelding til messen må vi ha senest 1. juli 1990. Utstillingstand er gratis. Bord stilles gratis til disposisjon.

Nærmere informasjon om messen i Bardu kan du få ved henvendelse til: Eystein Fjellvang, utstillingsleder – 9250 Bardu.

Telefon: 089-85 171

eller:

Bardu Kulturkontor v/kultursjef Kjell Hovde – 9250 Bardu.

Telefon: 089-81 111 – 81 231

Sveriges största(?) bergkristaller funna vid Stenungsund

46 km norr om Göteborg, Bohuslän vid bygge av E6:an.

Av Peter Lyckberg

För ett drygt år sedan ringde en god vän och studiekamrat på Chalmers Tekniska Högskola och frågade mig om några ovanliga mineral han funnit vid sprängningar för europaväg 6 vid Stenungsund. Lennart Åkerlund arbetade som platschef för byggföretaget NCC.

Senare på kvällen kom Lennart och visade sina fynd varav ett var särskilt intressant. En 4 kg tung stuff, 20×10×10 cm stor innehöll en 2-3 cm tjock åder av ren bornit som genomkorsar hela stuffen. Tillsammans med borniten finns malakit samt ytterligare något kopparmineral (ej färdiganalyserat). Malakiten förekommer som beläggningar på och som kristaller i druser i den röda gnejsmatrixen.

Denna stuff väckte mitt intresse och flera kursdeltagare på en geologikurs jag drev startade att systematiskt följa upp vidare sprängningar för den blivande motorvägen.

I slutet av Mars 1990 var en skicklig och mycket mineralintresserad amatörgeolog från Göteborgsföreningen på plats. I sista sprängningen av mittpartiet av en bergknalle hade blottats en drus med bergkristaller. Per Åke Millqvist fann några flisor bergkristall på marken och upptäckte senare att det låg större kristaller på en hylla 3 meter upp på klippväggen.

Med hjälp av en lång käpp fick han ner dessa. Dessutom «såg det ut som en stor kristall stack ut rakt ur klippväggen».

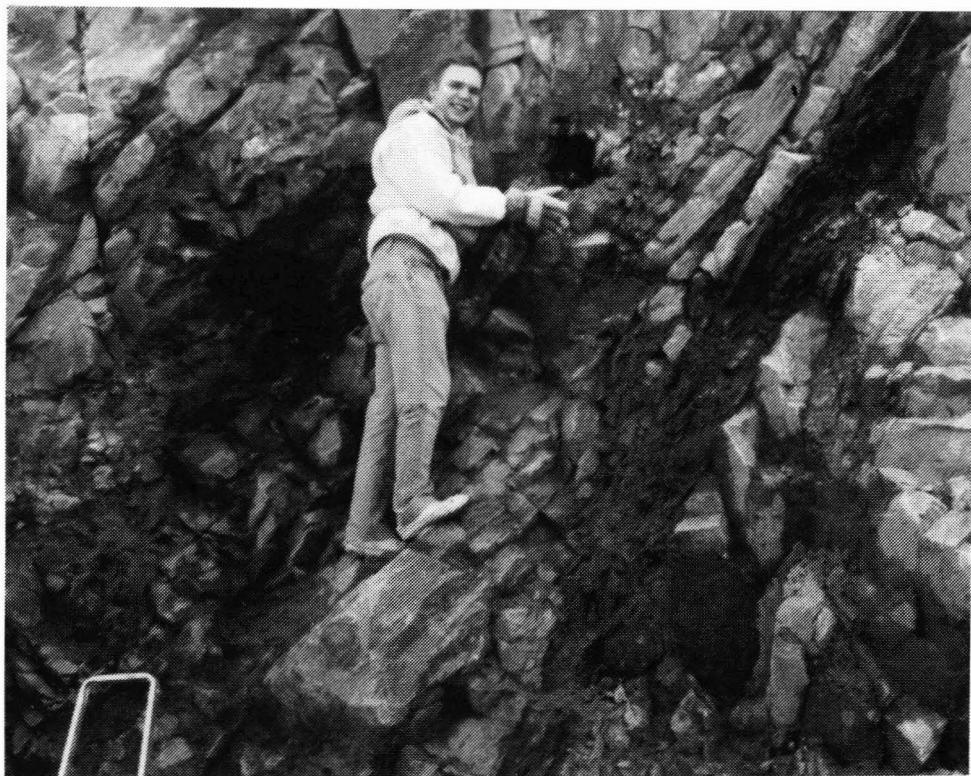
Ett par dagar senare Fredagen den 23 Mars var några andra samlare där och knackade loss denna efter tips från Per Åke. Tyvärr slog de av jättekristallen på mitten.

Lördagen den 24 Mars var jag på väg till sommarstugan tillsammans med min bror Anders som er flitigt ute och letar. Fotografi 1 visar Anders på morgonen den 24. Strax ovanför hans hand syns en liten drus där kristaller upp till 20 cm förekom dels liggande på väggarna och som lösa dubbelterminerade kristaller. Till vänster om Anders syns ett mörkare parti i berget som utgörs av den klorittfyllda bergkristalldrusen.

Vid arbetets påbörjande syntes inga kristallytor men efter några timmars arbete där flera hundra kg gråberg togs bort för att frilägga drusen, började några stora kristallytor visa sig.

Drusen påminner mycket om de alpina klyftor som förekommer i Aarmassivet i Schweiziska Alperna.

Runtomkring drusen var berget poröst och all ingående biotit har troligen lakats ur då de SiO₂ rika lösningarna sökte sig genom sprickan. Den stora klyftan var helt fylld av kvarts och klorit. Kristal-

Bild 1

lerna hade växt till maximal storlek och gick från ena sidoväggen till den andra. Detta gjorde arbetet mycket tidskrävande och det var svårt att försöka få ut kristallerna oskadda. (Bild 2).

De flesta kristallerna var helt täckta med klorit och dessutom spräckta i ett par bitar med klorit skikt emellan.

Den vänstra kristallen sitter tvärs över drusen och toppen når in i sidoberget. Kristallen är 40 cm lång, 20 cm tjock och väger 20 kg. (Vid basen fanns ett stort antal splittrade bitar av samma kristall till en sammanlagd vikt av 5 kg).

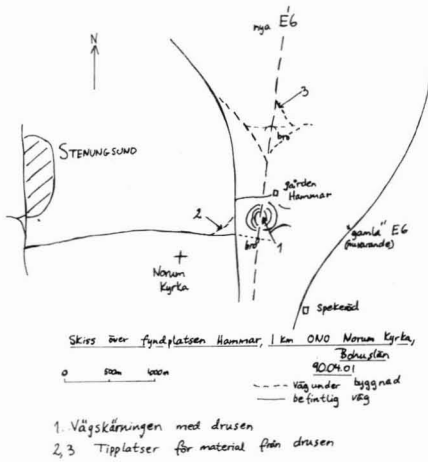
Den högra kristallen sticker in djupt i drusen. Det var troligen en 18 kg tung del av denna som stack ut ur berget och som togs ut. Vid losstagandet tyckte en av samlarna, Jerry Borgmalm att det var något «mere hårt» i kloriten men på grund av regn lämna dom vägsjärningen.

Jag och Anders plockade ut kristallen som är 45 cm hög, 20 cm tjock och väger 25 kg. Vi sökte förgäves i sprängmassorna efter den andra halvan men fann inget. Troligen passar den bit Jerry, Ingvar, Gunnar Allgulin och Gun Bergqvist fann. Vi skall under sommaren tvätta kristallerna och försiktigt sätta ihop dem.

Problemet är att brottytan i är täckt av ett upp till centimetern tjockt lager klorit som först noggrant måste avlägsnas för att få bra fäste för limmet.

Tillsammans väger dessa två bitar av jättekristallen minst 43 kg och mäter 63 cm i längd.

Färgen hos denna är svagt till mörkt rökfärgad och stuffen får definitivt kallas en Rökkvarts. Min förhoppning är att kunna visa denna vid någon mässa kanske redan i sommar om reparationen går bra.

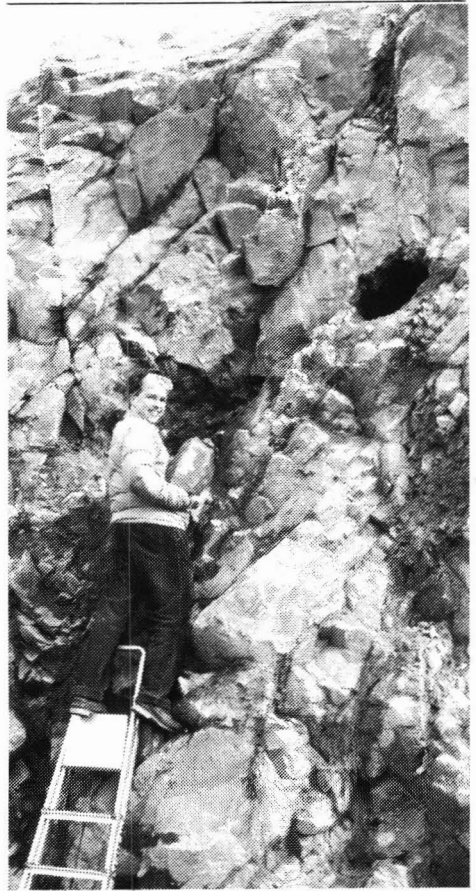

Bild 2

De flesta kristallerna som hittades var ogenomskinliga och missformade men några få var helt genomskinliga och välformade. Färgen varierade från helt mjölkvit till mörk rökfärgad av facettkvalitet.

Den finaste kristallen är troligen en 12 cm lång, 3 cm tjock funnen av Anders Lyckberg.

Tyvärr ändrades lutningen på vägskärningen och hela drusen sprängdes bort. På grund av skada i armar och ben vid första utgrävningen kunde jag ej besöka drusen igen förrän efter sprängningen för att finna allt borta. Trots detta fann jag 10 cm tjocka toppar av kristaller i vägbanken på två ställen några hundra meter från vägskärningen. I flera dagar

Peter med en av kvartskrystallerna

följde jag arbetet för att eventuellt lokalisera fler stuffer.

Sammanlagt torde ha funnits flera hundra kg kristaller i drusen varav den största sannolikt är räddad.

Det är oerhört VIKTIGT för alla föreningar att bygga upp ett kontaktnät-larmsystem vid sprängningar. Organisera kontakterna med Vägverk, byggföretag, försök sprida intresse för att bevara mineralen. Då det gäller denna typen av förekomster gäller det att ta vara på fynden på rätt sätt. Min tanke var att tvätta ur drusen och sedan förmå Vägverket att sätta en plexiglasskiva för så att denna för västsvenska förhållanden unika drus kunde bevaras in situ till kommande generationer. Nu får jag leta upp

en ny drus men det kanske tar 20 år till. Det var enbart genom Lennarts, Per Åkes och andras stora intresse och förstånd som denna fina drus finns bevarad om än i små bitar. Hur många druser är spårlost borta och hur många kommer fram i fortsatta sprängningar norrut i Bohuslän? Det är på plats att säga att det knappast kan anses vara lönsamt att köra några sträckor för att titta på vägskärningen, då drusen är i det närmaste bortsprängd. Har ni vägarna förbi någon gång så passa på att stanna till och ta en titt.

Runtomkring den kloritfyllda drusen fanns en del smådruser med upp till 10 cm stora bergkristaller, mikroklinkkristaller, små Apatit kristaller av en nästan vit till ibland ljusblå färg (5 - 40 mm) samt eventuellt Thulit (enligt SGU).

Vid fynd du tror är intressanta be om hjälp för identifiering och hjälp med lossgörandet av den/de i din förening som är skickligast. När allt kommer omkring så är det inte människans ha begär som är viktigast utan att den lilla fina stuffen tas ut på rätt sätt och förses med etikett. Det är lätt att glömma. Har du tänkt på vad som skall hända med dina fynd om 100 år? Skall de hamna bakom ladugården.....?

Det är allt för ofta som stuffer hanteras ovarsamt. Till och med på de bästa museer och hos de främsta samlarna sker ovarsamhet.

På ett ställe fann jag en 10 cm stuf med bly kristaller från Långban. Den hade

under lång tid använts i en Hårdhets-skala och var helt repad. I ett museum fann jag Kongsberg stuffer som låg med de intressanta kristallerna neråt. (Nästan samtliga stuffer) Var rädd om era stuffer!

Under 1950 talet fann man enorma grottor med halvmeter stora Calcit kristaller tillsammans med Fluorit, Sphalerit, Blyglans mm runt Joplin Missouri och andra orter i det så kallade Tri State District, USA.

Dessa såldes i oljefat för någon krona kilot. Mannen som tog dem tillvara hette Boodle Lane och drev den kände Boodle Lane Rock Shop vid Highway 66. Tonvis med kristaller försålades.

Trots detta finns ytterst få bitar bevarade idag (endast 40 år senare) enligt Dr Peter Bancroft. Själv har jag ej sett en enda av dessa Calciter på marknaden.

Vi ses på mässor i sommar. Kanske har jag ett par bitar med ur min samling från årets Tucson mässa. Lycka till med mineralletandet i sommar och du: Tänk på att du lever en kort tid på jorden men att de stuffer du har bör få chansen att klara sig helskinnade under en lång tid. Om någon läsare känner till några andra stora, välformade enkeltkristaller (eller grupper) som är väldokumenterade och funna i Norden så skriv gärna en rad till Stein. Ingemar Johansson, Koppberg fann för några år sedan en 43 kg tung klump bestående av 5 kvartskristaller vid Hydroxylapatitförekomsten i Snarum.

Innehaver Magnus Svensli

SMYKKE - STEN - SLIPING
og utstyr for stensliping
Fasettsliping utføres
Nordnorske mineraler

AASLY - 1816 SKIPTVEDT TELEFON 09 80 85 36

Kreklingen 1984. Etg. 2d. Klubbens fossilekspert, Bjørn Funke stående til venstre.

Steinklubben 25 år

Av Lars O. Kvamsdal

Steinklubben, landets eldste geologiforening for amatører, feirer i 1990 sitt 25-års jubileum.

I 1965 var ikke geologi som hobby noe særlig utbredt fenomen. Ingen steinmesser i Norge, ingen geologiforretninger og ingen andre klubber. Det var naturlig å søke til Geologisk Museum i Oslo. Der kunne vi levere prøver som etter kortere eller lengre tid, helst det siste, ble bestemt av fagfolk. Der kunne vi gå og drømme om store funn mens vi kikket i montre på praktstuffer.

Barn og unge som var blitt gjengangere på museet ble en gang vinteren 1964-65 spurt om de ville være med i Steinklubben. Blyge som vi var, dro vi litt på det og spurte hva Steinklubben var for noe. Steinklubben ble egentlig stiftet under en omvisning for barn og ungdom på geologisk Museum i Oslo. Johannes A. Dons og Gunnar Henningsmoen var blant dem som hadde registrert at en del amatører stadig vanket på museet. Prøvene som ble innlevert, viste at amatørerne hadde tilegnet seg en del kunnskap. Museet følte derfor en slags forpliktelse

til å gi mer veiledning. Ideen til Steinklubben hadde J. A. Dons. Han fikk med seg G. Henningsmoen og salgssjef i Esso, T. Johne. Dermed var det gjort. Norge hadde fått sin første klubb for amatørgeologer.

Klubbens første formann ble T. Johne. Sekretærarbeidet ble tillagt en vit. ass. stilling på museet. Navnet på klubben ga seg selv. Det kunne ikke bli noe annet enn Steinklubben.

Etter ett års drift fikk vi vår egen klubbavis. Den fikk navnet Mi-Fo-posten (Mineral – Fossil-posten). Navnet innebærer

*Fra Byrud grube ved Mjøsa i 1966. Den gang var det tett med løvtrær her. Midt på bildet førstekonservator J. A. Dons, Thore A. Jone og Ole F. Frigstad.
Foto: Arne Belstad.*

en forpliktelse til å likestille interessen for mineraler og fossiler. Dette håper vi at vi har klart i alle disse årene både når det gjelder klubbavisen og når det gjelder turprogrammet. Mi-Fo-posten kommer ut fremdeles i nokså lik utseende som i 1966.

Klubbmerket kom til etter en merkekonskurranse. Det endelige resultatet er en kombinasjon av tre forskjellige forslag. Også klubbmerket vårt skal vise likestillingen mellom interessen for fossiler og mineraler.

Medlemstallet har i denne perioden vært sterkt svingende. Etter noen få års drift var medlemstallet oppe i over 100. Senere sank det for så i 1989 igjen å stige til 100. Dette tallet er i høyeste laget for den formen Steinklubben har idag. Vi i ledelsen føler at vi ikke får gitt den personlige veiledning vi ønsker på turer og møter. Jeg husker med skrekk Stein-

klubbens vårmøte 20.04.89 der 75 personer trengte seg inn i lunsjrommet på museet. Rommet ble så fullt at det ikke var mulig å gå fra en kant av rommet til en annen. Eller turen til Asker 28.05.89 der vi var ca. 125 personer.

Årsaken til den store veksten i 1988 og i 1989 var en reportasje om Steinklubben i Norge Rundt i NRK. Dette var for så vidt vel og bra, men at responsen skulle bli så stor hadde vi ikke engang drømt om. Men vi burde jo ha forstått det. De utsendte medarbeiderne fra NRK ble mer og mer smittet av leteiveren. De kunne ikke dy seg, og måtte legge fra seg kameraet og delta i fossiljakten.

Som tidligere nevnt er en av Steinklubbens sterke sider likestilling av fossilinteressen med mineralinteressen. Dette gjenspeiler seg i klubbens faste årsprogram. Vi har en mineraltur og en fossiltur om våren og det samme om høsten.

Fra Modum turen i Juni 1970. Bildet er fra en av Skutteruds koboltgruver. Vi ser bl.a. Lars O. Kvamsdal, geolog Jøsang, Ole Johan Steinlein. På huk Thor A. Johnne. Foto: Tor Belstad.

Dessuten har vi et vårmøte og et høstmøte. Dette høres ikke mye ut, men for mange er det nok. Siden klubben henvender seg først og fremst til barn, så vet vi at barn ofte har mange interesser. Med Steinklubbens årsprogram lar det seg gjøre å ha mange hobbyer på en gang. En annen fordel som i ærlighetens navn også bør nevnes, er at klubblederne ikke så fort blir utbrente.

Fram til 1976 var T. Johnne formann. Han hadde da ledet Steinklubben i 11 år og vært med på å forme den til det den er blitt. Fra 1977 har undertegnede vært leder av klubben.

I årenes løp er mer og mer av virksomheten overført fra museet til Steinklubben. Men fremdeles får vi hjelp til kopiering og sist men ikke minst, hjelp av fagfolk på turer og møter. Dette samarbeidet med museet må sies å være en annen av

Steinklubbens sterke sider.

Skal vi skryte litt mer, må vi også si at vi, etter fattig evne, prøver å tilpasse aktivitetene til den aldersgruppe vi arbeider med. Våre medlemmer er barn i grunnskolealder.

Det er blitt mange lokaliteter og mange interessante funn i årenes løp. Når 50 par unge øyne undersøker en veiskjæring eller en gruvetipp, er det mye rart som kan dukke opp. Noen av de mest interessante fossilene havnet rett på Palentologisk Museum. Når det gjelder mineraler har vi vel aldri gjort de sensasjonelle funnene, men jeg husker enda den store ametysten Tor Belstad fant ved Nedre Eiker kirke 22. mai 1966. Dessuten har vi vært med på å forlenge listene over mineraler fra forskjellige forekomster bl.a. Spro, Nesodden og Huken, Grorud.

Listen over besøkte lokaliteter viser at mange av våre klassiske lokaliteter nå er fredet. Steder som Slemmestad og Krekling var gjengangere og kunne alltid gi oss rike funn. Slemmestad var jo utrolig rik i forbindelse med VEAS-utbyggingen. Da var det en styrke å ha med fagfolk fra museet som kunne bestemme alt vi fant og kanskje sortere ut god bitene.

Steinklubben hadde en kritisk periode midt på 70-tallet. Det ble innkalt til krisemøte på museet. Møtet ble holdt 09.06.77 og Steinklubbens framtid ble drøftet. Resultatet av dette møtet ble at klubben fikk sin nåværende form med hele ansvaret for driften selv.

I 1983 dukket Bjørn Funke opp i Steinklubben igjen. Han var blant dem som deltok på Steinklubbens første turer, og som allerede dengang hadde tilegnet seg noen utrolige kunnskaper om fossiler. Kunnskapene var ikke glemt, og siden 1982 har Bjørn tatt seg av den paleontologiske delen av klubbens virksomhet, mens undertegnede har tatt den mineralogiske delen. Det som blir for vanskelig for oss, får vi hjelp til å bestemme på museet.

Noen medlemmer følte seg etterhvert for gamle i Steinklubben. I stedet for å påta seg lederoppgaver i klubben, ble det snakket om å danne en seniorgruppe som ville ha flere turer og møter. I Steinklubbens arkiver har vi et udatert skriv undertegnet av en ikke ukjent herre ved navn Bjørn Strømnes, som innkaller til

et konstituerende møte. Denne seniorgruppa ble det aldri noe av.

I stedet ble de interesserte med på danne Oslo og Omegn Geologiforening i 1972. Siden den gang har Steinklubben konsentrert seg om å gi et tilbud til barn og unge i ungdomskolealder. Eldre personer har vi henvist til OG. Og på den annen side har OG henvist medlemmer til oss. Vi har aldri følt oss i noe konkurranseforhold til OG.

Det er mange personer som i årenes løp har vært innom Steinklubben. Noe eksakt antall har vi ikke, men det må være mange hundre. Noen steinklubbmedlemmer har nok havnet på geologistudiet, men dette er langt fra noe mål for oss. Målet er å gi medlemmene del i den glede og spenning vi selv føler ved å samle og studere mineraler og fossiler. Drivkraften til å fortsette dette arbeidet får vi når en eller annen etter en tur kommer bort og takker for en meget interessant og hyggelig tur, når vi selv føler at vi ikke har gjort annet enn å skrive lapper med en masse ord på.

Dette var noen spredte glimt fra Steinklubbens virksomhet i 25 år.

Jubileet skal feires som seg hør og bør. Først skal vi ha bursdagsfeiring med baller og mineralvann. Deretter blir det jubileumstur til Steinsenteret i Lom med innlagte lokaliteter underveis.

Det ser ut som om Steinklubben har funnet sin form. Det faste årsprogrammet har fungert i 25 år. Vi tror at det sikkert vil fungere i minst 25 år til.

TAU

Vi forhandler statisk og dynamisk tau til alle aktiviteter innen fjell, is, grotte og gruveklatring. Gunstige priser. Kvantumsrabatt. Be om prislister!

SPELIAL SPORT A/S

Tlf. 03 81 10 25 etter kl. 15.30

Æreskodeks

I NAGS-nytt 4/89 hadde vi en oversettelse av det sveitsiske mineralsamler-forbundets «æreskodeks». Vi har ikke fått noen reaksjoner på det så langt. Vi skrev at tyskerne syn på samme sak skulle komme på trykk seinere. Her er det. Det kan være greit å vite hva de forholder seg til når de er hjemme.

Selvom kodeksen tydeligvis bare er beregnet til hjemmebruk så kan vi sammenholde det med hvordan de er når de trekker nordover til oss. (!?)

Æreskodeks for medlemmer av Vereinigung der Freunde der Mineralogie und Geologie:

1. Den som søker etter mineraler og fossiler må rette seg etter det lovgrunnlag som finnes og respektere andres eiendom. Natur og landskap skal beskyttes. En skal rette seg etter tysk bergrett.

2. Man skal unngå skader på kulturlandskap, skog, veier og andre innretninger. Man har plikt til å rydde opp på søke- og funnsteder. Disse skal etterlates ryddig og i beste orden.

3. Å ta seg inn i steinbrudd, gruver og liknende må bare skje med tillatelse av eier eller verksledelse. Man må ikke benytte seg av maskiner, verktøy eller innretninger uten tillatelse. Tap av stål eller jerndele (hammer, meisel, brekkstang etc.) må straks meldes til verksledelsen.

4. Betydelige eller interessante funn skal meddeles vitenskapelige institusjoner. Og om ønsket lånes ut til eller helt overtas av disse.

5. VFMG-medlemmer skal i første rekke søke etter og bearbeide mineral- og fossilforekomster for egen samling og til bytteformål.

6. Den som bytter eller selger mineraler

og fossiler skal uten oppfordring gi sanne og korrekte opplysninger om forekomsten. Reparasjoner og endringer på objekter må oppgis.

Evje/Iveland

På bakgrunn av en henvendelse vi har hatt etter vårt innlegg i forrige nummer, vil vi gjerne komme med en presisering når det gjelder vår lokale guide. Det var på ingen måte vår hensikt å henge ut noen på uriktig grunnlag, så hvis vi har gjort det ber vi så mye om unnskyldning.

Angående de episodene som ble nevnt, var distriktets «tabbekte» på dette tidspunkt allerede oppbrukt. Irritasjonsterskelen var, med andre ord, ikke særlig høy. Vi har beskrevet tingene slik vi opplevde og oppfattet dem på vår side, kanskje uten å legge for mye godvilje til, men nå har jo enhver sak to sider.

Det som i allefall er sikkert, og som vi kanskje burde ha skrevet mer om i vårt innlegg, er at guiden gjorde oss en stor tjeneste ved å guide oss. Han var hyggelig, hjelpsom og forekommende, og hjalp oss med å bestemme mineraler fra et distrikt som vi ellers ikke var så godt kjent med. Han satte også på pinselørdags kveld for å vise oss en rekke flotte lysbilder fra området. Dette er ting vi gjerne takker for.

Når vi først er på trykk, vil vi gjerne også rette opp en feil som STEINs allestedsnærværende og særdeles aktive trykkdjevel sørget for: Det skulle stått $7 \times 7 \times 7$ meter, ikke 7×7 . Det skulle gi bedre mening.

Sarpsborg Geologiforening

Evje/Iveland

Vestfold Geologiforening hadde tidligere en tradisjon med å reise til Evje/Iveland i pinsen hvert år. Dette var alltid turer som var godt besøkt og svært vellykkede. Vi har mange gode minner og erfaringer fra de mange gruvene i området. Likeså med grunneiere og guider opp gjennom årene. De siste årene har vi også besøkt andre områder på våre pinseturer. Pinsen '89 tok vi igjen turen til Evje/Iveland etter noen års pause. Forøvrig en meget vellykket tur på alle måter. Denne gangen hadde vi også gleden av å ha med Sarpsborg Geologiforening på vårt opplegg. Sammen ble vi en fin gjeng og mange nye og fine bekjentskaper ble gjort.

Det er både med entusiasme og skuffelse vi har fulgt debatten om Evje/Iveland i NAGS-Nytt/Stein de siste numrene. Det hadde skjedd mye på Evje/Iveland siden sist vi var der, men vi fant et opplegg vi kunne gå for. Som Sarpsborg Geologiforening nevnte i sitt innlegg (Jan-mars '90), besøkte vi bl.a. Landsverk og Håland feltspatgruver. At vi her måtte betale for besøkene, var noe det ble gjort oppmerksom på i turprogrammet som ble sendt ut i god tid før turen. Hva vi mener om denne utviklingen, skal vi ikke komme nærmere innpå her. Men vi tror vel de det gjelder vil finne ut på interessen hos publikum hvorvidt dette er veien å gå eller ikke. Det gjelder jo bare ikke Evje/Iveland, hva med f.eks. Tørdal, Byrud, Froland, Lom og nå kanskje også Tempelseter. Dette bør være utfordringer for NAGS., slik at alle parter er best tjent. Tilbake til vår tur. Vi sitter igjen med det inntrykk at alle som var interessert i alle fall fant nok til å dekke sine utgifter. Resultatet står jo som bekjent i forhold til innsatsen.

«Godbiten»

Det er når vi leser om vår guide på turen, vi mener Sarpsborgs innlegg ikke bør få stå ubesvart. Vår guide, kanskje den beste vi har hatt på våre turer til Evje/Iveland, gjorde en kjempejobb for oss både før og på selve turen! Han var hjelpsomheten selv og stilte helhjertet opp på alle plassene vi besøkte. Ikke nok med det, den ene kvelden holdt han uoppfordret et meget interessant lysbilde kåseri om Evje/Iveland. Vi i Vestfold Geologiforening er han en meget stor takk skyldig og da er det med en vond følelse vi leser Sarpsborgs innlegg. En sak har gjerne to sider, og vi synes det er på sin plass å kommentere de to nevnte episodene. Det var også flere av våre medlemmer som overvar episodene med «godbiten», og vår oppfatning av saken er at det tydeligvis er noe i ordtaket som sier at «en fjær ble til fem høns». Episoden på Kåbuland kan kort

Det var det med innsatsen da..

beskrives med at vår guide helst så at vi brukte hjelm i selve gruva. Enhver som er glad i sitt hode burde ta denne oppfordringen som en selvfølge! Samtidig en takk til grunn eieren på Kåbuland for at vi vederlagsfritt fikk besøke gruva. Vår konklusjon må være at både vi steinsamlere og gruveeiere kanskje bør revurdere noen av våre ambisjoner. Enten det

nå gjelder hva man venter å finne som samler, eller hva man har å tilby som gruveeier. Vi i Vestfold Geologiforening hadde i alle fall en fin tur til Evje/Iveland og vi håper at vi også senere kan ta turen dit. Vi er ikke i tvil om hvem vi vil spørre om å være guide for oss ved en senere anledning.

Vestfold Geologiforening.

CI INTERNATIONAL

Våre faste kunder kan bekrefte at vi har Norges største utvalg i kvalitetsstuffer. På grunn av firmaets kursendring selges nå hele beholdningen med opptil 60% prisavslag.

Ta kontakt med Philip Clarke, 4660 Evje, på Tlf. 043-30 664 snarest, vi venter å bli utsolgt på kort

STEIN-fotoseminar

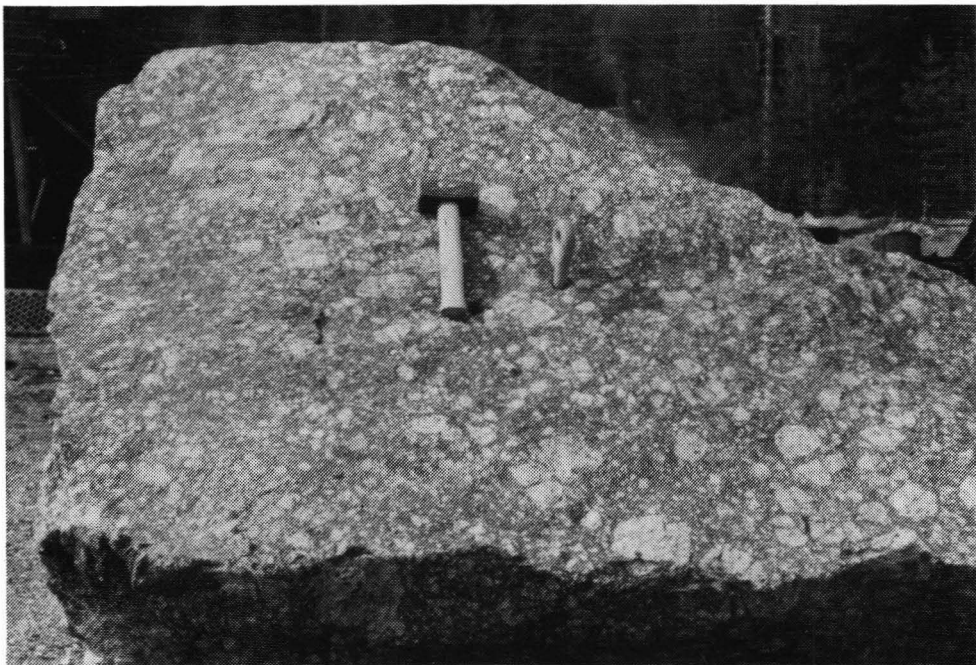
Seminarret ble avviklet i helgen 20. til 22. april. Ni var påmeldt, ni møtte og ni var bra fornøyd med resultatet. Deltakerne lærte en del både om hvordan ting kan gjøres og om hva som ikke går i det hele tatt. Det ble tatt 240 svart/hvitt bilder og 140 fargebilder. Noen av bildene er brukbare. En del av bildene er faktisk så bra at vi vil bruke dem i STEIN. Noe som vil synes i våre spalter framover.

STEIN takker alle som bidro til at det ble et vellykket seminar. Det er; Arne Høibakk fra Bico Norge A/S som hadde med seg en mengde Olympus stereomikroskop/luper og fotoutstyr som ble demonstrert og flittig benyttet, – Kodak Norge A/S som lot oss få store mengder rimelig og god film å eksperimentere med, – Muri foto på Geilo som tok lørdagskveldsjobb med å framkalle og kopiere fargefilmene, – Johnny-«alt kan repareres»-Normann som fikk sv/hv framkalt og kontaktkopierte i løpet av natta. Sist, men ikke minst Pers Hotell

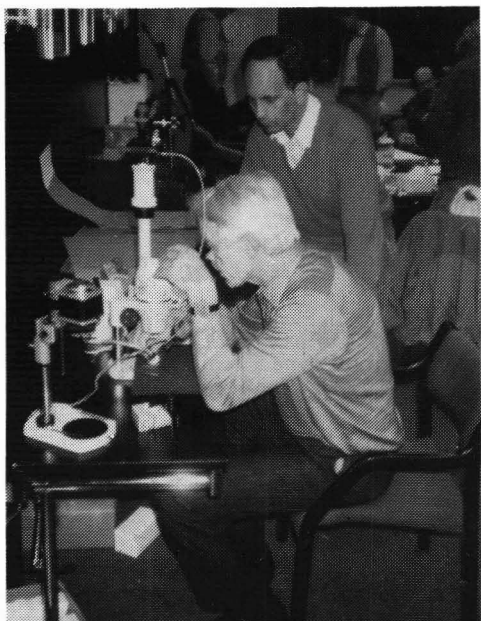
ved Jan Skagen som sørget for at vi hadde fine hensiktsmessige lokaler til disposisjon og et behagelig opphold på alle måter.

Søndag etter lunch var det tur ut i felt. Turen gikk til Garnås og til Bjertnes-pegmatitten ved Krødern.

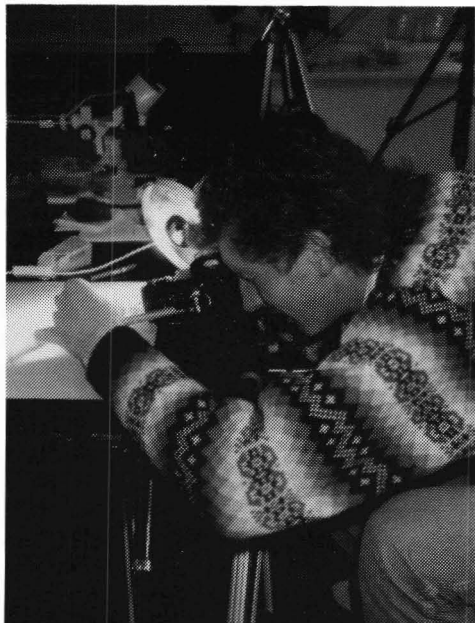
Om noen skulle være i tvil, det blir et arrangement til neste år, omtrent på samme tida. Det blir et steintreff med et hovedemne, det kan godt bli foto en gang til og/eller noe annet med tilknytning til stein. Forslag? – ta kontakt!

Et stykke Garnås breksje med bærehandtak.

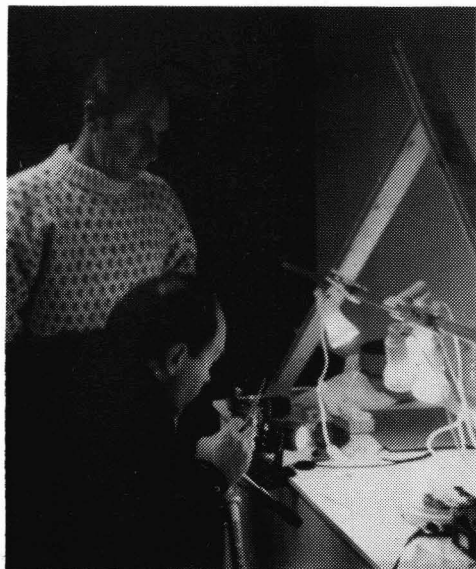
Konsentrasjon på mikro...

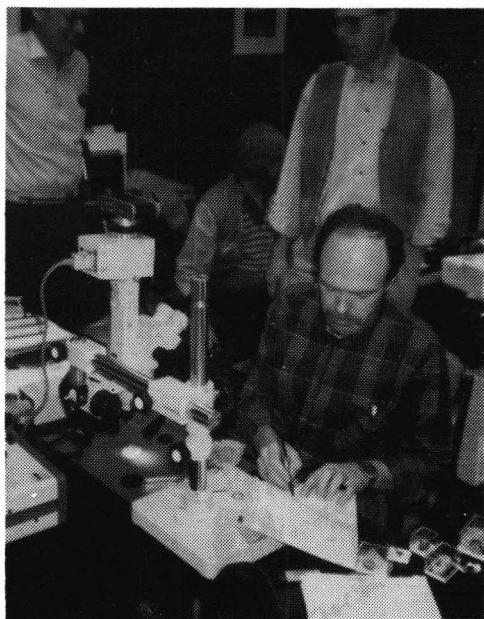
... og på makro.

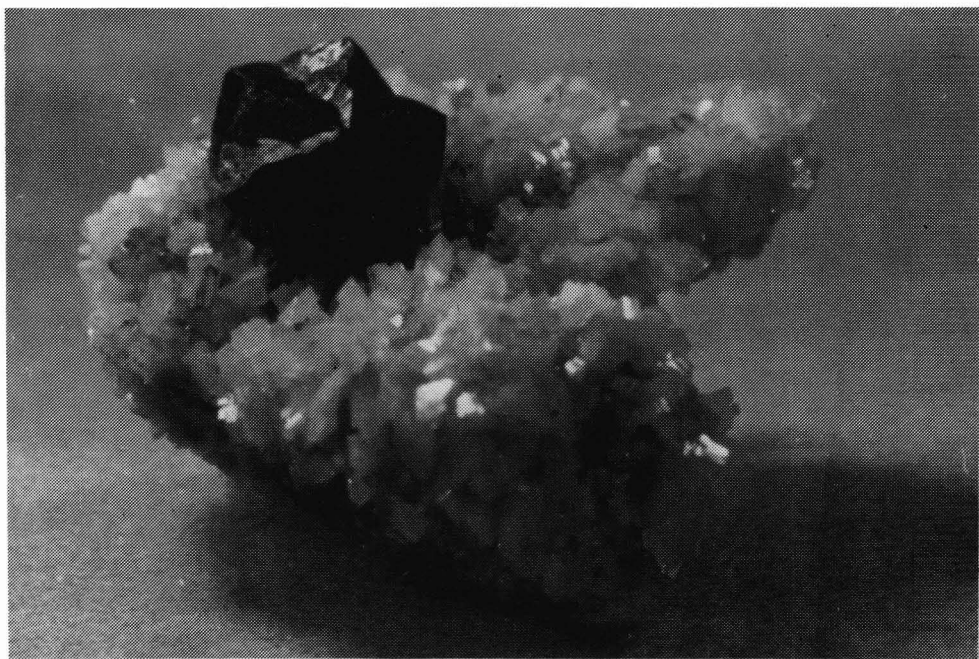
Foran fra venstre: Jan Skagen, Niels Abildgaard, Kjell Peder Haugane, Jan Strebel.
Bak: Hans G. Hauge, Geir Wiik, Ole Fridtjof Frikstad, Bjørn Solli, Øystein Angel.

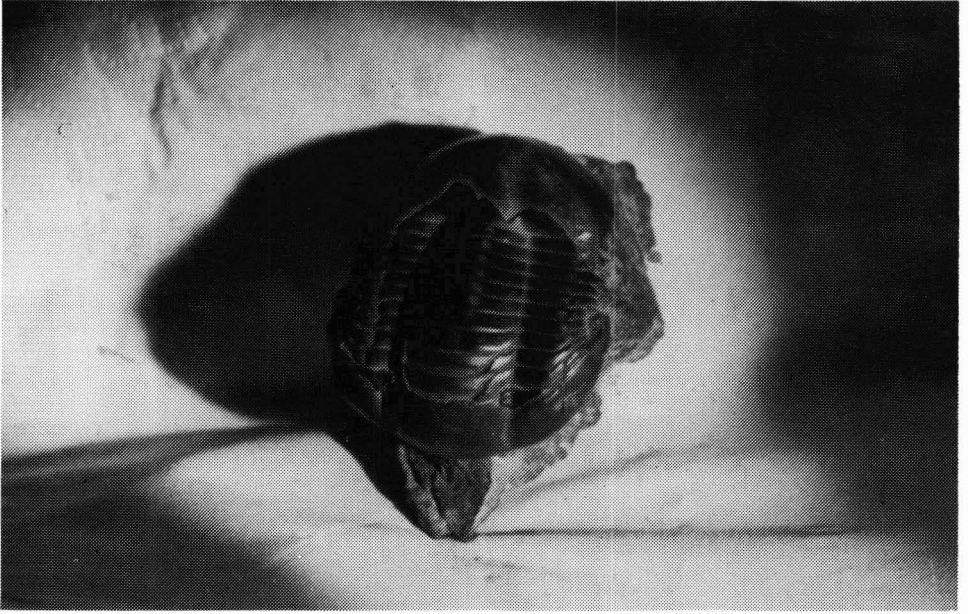
Noen jobber – og noen bare ser på.

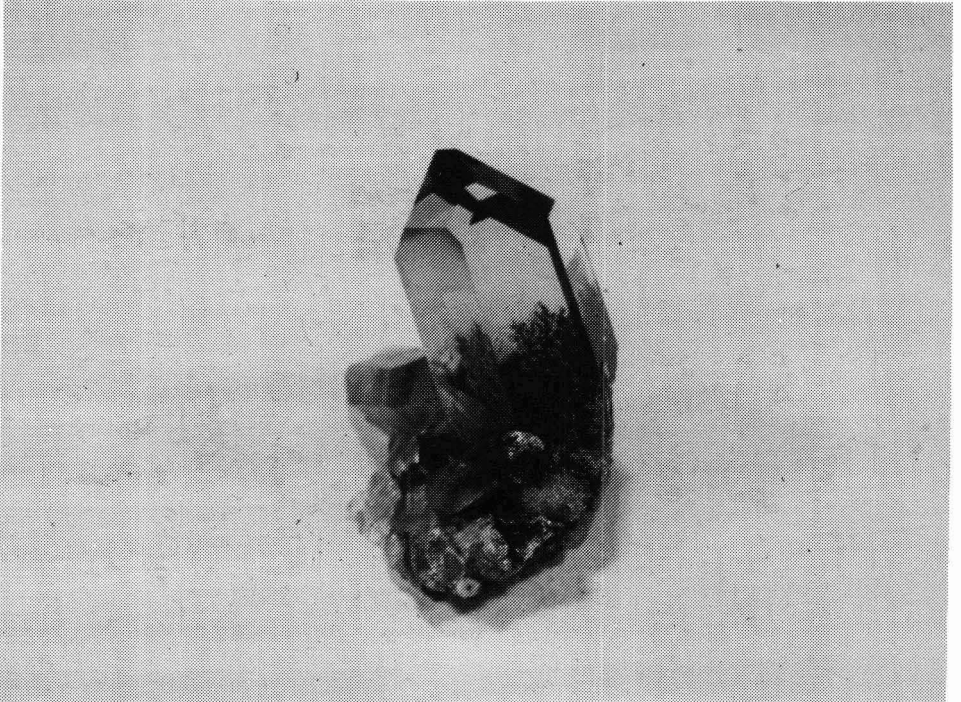
Det var viktig å notere, da blir det kanskje riktig neste gang?

Sinover fra Kina

Trillobitt

Røykkvarts lengde 5 cm, Hardangervidda.

ETTER NEUMANN

COSALITT

I bunnstollen på Glomsrudkollen gruve ble mineralet cosalitt ($\text{Pb}_2\text{Bi}_2\text{S}_5$) funnet av Merethe Frøyland ved årskiftet. Mineralet opptrer med nåleformet habitus, opp til 4 cm lange og 1,5 mm tykke krystaller, sittende innevokst i kalkspat eller som en sjeldenhet som druseromsfylling. Cosalitten vokser som vifter eller enkeltkrystaller ut fra pyrrhotitt – eller kvartskrystaller, eller fritt i kalkspat. Paragenesen er dominert av flergenerasjonsvekst av kalkspat og kvarts, med pyritt og pyrrhotitt, ofte sammen, som er mer aksessorisk del. Hele mineraliseringen bærer preg av å være en meget stor, igjenvokst druse. Cosalitten kommer inn som en sen fase av denne paragenesen. Mineralet er bestemt ved røntgen av P. Chr. Sæbø og undertegnede ved Geologisk-Mineralogisk Museum i Oslo.

DEVILLIN

Mineralet ($\text{CaCu}(\text{SO}_4)_2(\text{OH})_6 \cdot 3\text{H}_2\text{O}$) ble funnet av undertegnede i bunnstollen på Glomsrudkollen gruve i løpet av sommeren 1989. Devillin opptrer som et intens blågrønt belegg på malmbiter etterlatt i stollen. Sammen med mineralet opptrer også gips, hydro-sinkitt og

chalkantitt, samt et ennå ikke bestemt mineral.

Devillin er ikke omtalt i Neumanns «Norges mineraler» (NGU skrifter nr. 68), men er tidligere påvist fra Konnerud gruver. Mineralet er bestemt ved røntgen av P. Chr. Sæbø og undertegnede ved Geologisk-Mineralogisk Museum i Oslo.

Hans-Jørgen Berg

Det forekom en feil i denne spalten i nr. 4 '90. Her er riktig versjon:

SCHEELITT

Ved Saude/Lia gruve ved Norsjø, ble det av undertegnede funnet flere druserum i magnetitt, med mikrokrytaller av scheelitt. Mineralet opptrer som hvite, opp til 0,5 mm store oktahedere på magnetitt. Magnetitten opptrer i rosetter typisk for specularitt, og er utvilsomt en pseudomorfose etter hematitt. Krystaller av vismutglans, opp til 3 cm lange, opptrer stedvis i den mer massive magnetitten. Mineraliseringen er relatert til en forkastning, og hematitt/magnetitt og vismutglans kommer inn som en tidlig fase i paragenesen. Scheelitt, sammen med kalkspat, kommer inn som en sen fase.

Hans-Jørgen Berg

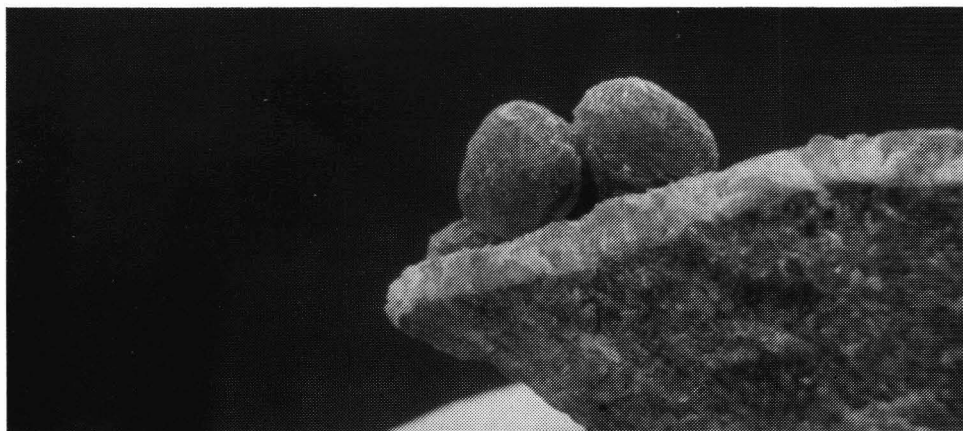
**Våre kart og publikasjoner
er spennende lesning.
Du får dem fra:**

Be om katalog. Tlf. 07 92 16 11, 7001 Trondheim.

Glimt fra NAGS- årsmøtesammenkomsten og Sotraturen på søndagen

1) Det var litt av hvert som kom på bordene, her mangler bare pizzaen. Den kom litt senere.

2) Frammøtet til søndagens tur utenfor museet var det ikke noe å si på.

3) Her er vi ved Forland hvor det ble tatt ut flere kubikkmeter flusspat fra begge sider av veien. Det så ille ut en stund, Men såvidt vi kunne se ble det ryddet opp. Og fylkesveien framsto med en bredere skjæring, helt gratis.

4) Ved Sund høyt oppe i en kalkspatfylt sprekkesone var det noe artig flusspat å

finne. Og etterat vi fikk fjernet en stor og tung kalkspatfylling ble det enda morsommere. Den kandissukkerfargete flusspaten satt som stalaktitter på opptil 5 cm. (Bildet 4 cm). Men da måtte vi selvsagt på hjemtur. Og det var litt surt å overlate plassen til noen som ikke hadde offisielle plikter å ivarta. Noe pent materiale fra denne forekomsten fikk vi likevel med oss. De 10-12 bitene er nå kapital i STEINs fargefond. Ta kontakt med oss, du får dem for frakt + litt til. Eller du kan «få» dem på Hamarmessa.

MINERAL, MASKINER, RÅSTEN, DIAMANTVERKTYG, UV-LAMPOR, INFATTNINGAR I SILVER OCH OÄDELT, BLÅSTRING, SLIPAD STEN, SMYCKEN, AGATPRODUKTER, KVARTSURVERK, KATALOG

Nordens ledande rock shop sedan 1973. Försäljning i parti och minut.

Nu har vi en ny avdelning speciellt för partiförsäljning av mineral, agatprodukter ock smycken. Hög Kvalitet – oslagbara priser.

Detaljbutiken öppen tisd. – fred. 12.30 – 17.30. Lördag 10.00 – 14.00. Fr o m maj t o m augusti lördagsstängt och måndagsöppet. Semesterstängt 19.6 – 5.7 1990

GEOART

Box 561, S-10127 Stockholm. Telefon 08 11 11 40. Fax 08 21 19 10.

Besöksadress: Tysta Marigången 5, vid Tegelbacken, Centralen.

Drammen mineralmesse

Lördag 13. oktober kl. 10.00-16.00

i

**Foredragssalen
Drammen Folkebibliotek**

Messe for bytte og kjøp av mineraler, fossiler og stein.

Vi disponerer 46 bord. Leie kr. 50,- pr. bord.

Ingen forhåndsbestilling.

**UTLODNING KAFETERIA
ENTRE KR. 5,-**

Velkommen til Hamar med stein!

Det er med spenning og forventning vi som hovedarrangør ønsker steininteresserte velkommen til Nordisk Stein- og Mineralmesse på Hamar 25. og 26. august. Selv om kjøp og salg av stein – i tradisjonell stil – blir samlingspunktet, håper vi også at våre spesialutstillinger med gull, olje, radon og foredrag også får sin oppmerksomhet.

Vårt arrangement er lagt til Kulturhuset i Vangsveien ved hovedinnsfartsveien mot Hamar sentrum. Her blir dere møtt med gode og avgiftsfrie P-plasser like ved messehallen.

I påskene ble det sendt ut ca. 350 invitasjoner til Stein- og utstyrshandlere i Norden, Tyskland, Polen og Holland. Påmeldinger er allerede mottatt, og vi er engstelige for at vår utstillingshall på 600 m² kan bli i snaueste laget. Derfor: skal du ha stand, meld deg på i tide! Ved at vår messehall er mye brukt til salgsutstillinger, skal de tekniske forhold ligge godt tilrette for våre utstillere.

Å invitere foredragsholdere og å lage spesialutstillinger ved våre messer er ikke noe nytt, men vårt opplegg blir nok noe mer omfattende enn tidligere. Disse innslag har vært mer eller mindre vellykket, og har hatt skiftende oppslutning. Vi mener at de temaer vi har valgt er av stor almen interesse og derfor vil trekke masse mennesker til messa.

På Hedemarken finner vi prof. Steinar Skjeseth's hjemsted. Her tok han også sin doktoravhandling. Med denne bakgrunn er det naturlig at Steinar får en bred plass i vårt arrangement med både foredrag og utferd. Mjøsdistriktets geologiske historie vil også bli presentert i en egen utstilling med modell, plansjer og steinmateriale.

Gull har alltid vært et attraktivt mineral

blant samlere, og de senere års gullfunn har økt denne interesse. Vår utstilling vil vise gull fra inn- og utland. I tillegg blir det foredrag om gull ved landets fremste representanter på dette fagfelt fra Norges Geologiske Undersøkelse. Her vil bl.a. siste nytt fra Eidsvoll Gullverk bli belyst.

Det sentrale Mjøsområde er kjent for sin alunskifer. At denne er grunnlaget for de rike jordbruksområder er noe vi alle vet, men at alunskiferen er uranholdig og inneholder radongass som kan være helsefarlig for mennesker, kom som en overraskelse på mange her i distriktet. Institutt for Strålehygiene vil ved utstilling og foredrag belyse dette tema nærmere.

Oljegeologi, kalkspaten fra Osa og ameytysten fra Romedal vil også få sin presentasjon.

Vi forventer at det også blir tid til sosialt samvær under messa. Lørdag kveld blir det messefest i et mindre «intimrom» i kjelleren på messehallen. Her vil Tyrolermusikk få fart på steinpraten, en dans blir det også muligheter for.

Som antydning i vår informasjonsfolder, anbefaler vi våre overnattingsgjester Scandic Hotell ved messehallen (se eget messetilbud) eller Hamar NAF Camping ved Mjøsa ca. 3 km fra hallen. Vel møtt til Hamar.

Hamar Geologiforening

Nordisk Stein og mineralmesse 1990

HAMAR 25.–26. August

Program

Lørdag kl 13.00 – Oljegeologi

kl 14.300 – Kåseri om radongass. Gassens
dannelse – helsemessige konsekvenser
V/Statens Institutt for Strålehygiene.

kl 16.00 – Kåseri om Mjøsdistriktets geologiske
historie v/prof. Steinar Skjeseth.

kl 19.30 Messefest – Biff stroganof, dans,
tyrolermusikk. Pris kr 125,-

Søndag kl 11.00 – Kåseri om Gull i Norge. Siste nytt fra
Gullverket på Eidsvoll v/Norges geologiske
Undersøkelser.

kl 12.30 – Busstur – «Gjennom Hedemarkens
geologiske historie» v/prof. Steinar Skjeseth.

STED:

Messehallen i Kulturhuset, Vangsvn. 121, Hamar

Åpningstider

Lørdag 25/8 kl 10-18 Søndag 26/8 kl 10-17

Arr. Hedmark Geologiforening

Diamantfunn i Finnmark?

Da jeg i siste nr. av STEIN leste om mineraljaktkampanjen i nord, kom jeg til å tenke på en bok som jeg i min barndom leste med stor iver og innlevelse. Boken jeg tenker på er «På jakt etter diamanter», en selvbiografisk skildring av globetrotter, gullvasker og diamantgraver P. B. Holte som var født i Tromsø i 1874. Det ville sannsynligvis føre til en lang føljetong hvis jeg skulle komme inn på alt hva denne herr Holte foretok seg i sitt voksne liv, så jeg velger å konsentrere meg om det som denne artikkelen skal handle om, nemlig diamanter.

Det begynner med at Holte sammen med noen andre unge menn fra Tromsø er på vei for å delta i boerkrigen. Heldigvis ble det ingen boerkrig for herr Holte, men til gjengjeld hele 6 års sammenhengende diamantjakt i Sør-Afrika, og siden også i Brasil.

Nok om det, jeg skylder også å nevne at boken er ført i pennen av en Odd Refsdal. Han bygger sin beretning på P. B. Høltes egne manuskripter.

Mens vår venn svettet under sydens sol tenkte han sikkert ofte på et svalere sted å vaske diamanter. Og da han oppildet av artikler av den franske mineralogen Fouque, samt professor Charles Rabot og Amund Helland og Hans Reusch i slutten av 1920-åra utrustet en ekspedisjon til Pasvikelven på diamantjakt, var det med en viss optimisme.

Et sted som heter Strand, og som ligger ved sydenden av Langfjordvannet ved bunnen av Langfjorden, er et av de stedene han gjør sine «vask». Og hans beretning er følgende: «Jeg gjorde ferdig en passende sorteringsplass og begynte å vaske. Resultatet var over forventning. Jeg snudde sikten, og foran meg lå en virkelig, veritabel diamantvask, en vask som like gjerne kunne ha vært tatt i selveste Vaal-elven i Syd-Afrika. Jeg vasket flere sikter med grus, fra forskjellige steder og fikk hver gang «vask», større eller mindre. Dette var oppmuntrende, og vi undersøkte flere forskjellige steder lengre bort fra elveleiet og vi fant

en mengde smårubiner som i Syd-Afrika også finnes sammen med diamantene».

Det kan nevnes at han noen år senere var tilbake i Pasvik på en ny ekspedisjon, og også denne ekspedisjonen ga visstnok positive resultater. Han nevner intet om størrelse og mengde på sine funn, så kanskje var det hele en bløff, eller også var han en ekte mineraljeger, som holdt hemmelighetene for seg selv.

Uansett, er det noen av STEIN-leserne som ønsker å tilbringe sommeren der oppe, så undersøk tilgjengelig litteratur. Kjøp inn passende utstyr (glem ikke myggnett). Og er det noen som finner en diamant av makro størrelse, kan det være et passende honorar til forfatteren av denne artikkel. Lykke til!

Odd Naustheller.

ETTERLYSNING

Er det noen som vet hvor det har blitt av det ca. halvmeter lange kvartskrystallet som lå på trappa til Tempelseter.

STEIN vil gjerne ha et bilde av det.

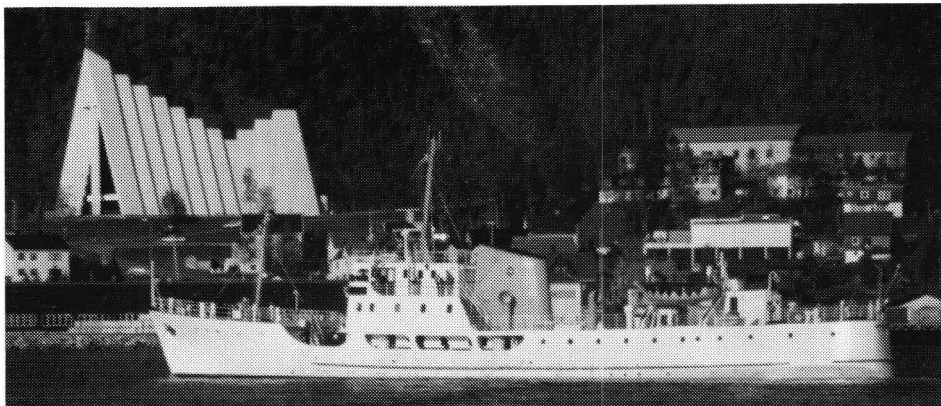
Ta kontakt med redaksjonen hvis du vet det.

Geologireise Svalbard

Se Europas siste villmark, eventyrlig natur, dyreliv, geologi (mineraler, fossiler, utdødde vulkaner, varme kilder).

LØRDAG 21. juli – 28. juli 1990

Båttur, med full forpleining ombord, kr. 9.900,-
Flyreise via Oslo eller Tromsø i tillegg.

Reisen begynner med flytur Oslo-Longyearbyen som tar ca. 3.5 timer med direkteflyving. Deltagerne tas imot på flyplassen ved ankomst og transporteres ombord i M/S Isprinsen. Den første dagen blir det gitt en orientering om turen samt en geologisk oversikt over Spitsbergen. Deretter seiler vi til Pyramiden (gruveby med russisk bosetting) og får en geologisk omvisning.

Videre besøker vi Skandsbukta (meget vakker), Tempelfjorden (isbreer), Carolinedalen (fossiler), Kap Linne, Isfjord Radio, Kap Mineral, Sinkholmen (bly og sink malm) og skuer Festningsprofilen.

Så seiler vi mot 80° nord med reisemål som Formhamna (jernmalm), St.

Johnfjord (kobber), Ny-Ålesund, Blomstrandshalvøya (gull), Magdale-nafjord (meget vakker marmor), Mof-fen (hvalrossenes hjemplass), Woodf-jorden/Bockfjorden (varme kilder og utdødde vulkaner).

Om tiden og issituasjonen tillater det seiler vi til Nord-Austlandet (isbjørn om vi er heldige).

Etter frokost lørdag morgen transporteres deltagerne til flyplassen evt. til Longyearbyen. Flyet til oslo avgår kl. 15.30 og flyet til Tromsø kl. 10.00

Det tas forbehold om evt. endringer i programmet og at turen om nødvendig blir gjennomført med annet skip av tilsvarende standard.

Spitsbergen Consulting

Svalbard, P.Box 555, 9170 Longyearbyen.

Tlf. 080-21 308/21 701. Fax 080-21.401

Mineralmessen i Tucson 3.-11.2 '90

Reisebrev fra Rolf Hansen, Tonnes og Ragnhild Skevik, Steinkjer.

Ja, så er vi her på nytt igjen. Messen her gjør alltid et voldsomt inntrykk på oss steingale.

Årets temastein er wulfenitt. Praktstuffer av dette materialet fyller metervis av glass-skap i Convention Centre,

Senteret for utstillingene i Tucson er Convention Centre. Ellers er utstillingene spredt utover store deler av byen. Det ble oss fortalt at det skulle være ca 6000-7000 utstillere når man talte med også de som hadde sine salgsbord langs fortauskantene.

Det var vel ikke de helt store sensasjonene når det gjaldt nye mineraler, men vi syns det er på sin plass å fremheve de fantastiske ametyststufferne fra Mexico. Vi så flere stuffer der ametystkrystallene liksom vokste opp av en «gressmatte» av epidotkrystaller. Prisene var dessverre ikke passende for våre lommebøker. En stoff på ca 10 × 15 cm kom på ca 7000 dollar!

Av andre nordmenn traff vi kun Ernst Jacobsen fra Egersund. Han fortalte at det også skulle være en annen nordmann som gikk rundt og frembød peridot fra Åheim. Av andre kjente fra messer i Norden, traff vi Bosse fra Geoart i Stockholm og Oscar fra Finland. Vi traff også et par norskamerikanere som hadde stands på messen. Dag Bjørn Johnsen fra Narvik reiste til Australia på 1950-tallet, og som så mange andre begynte han å grave etter opaler. Såvidt vi kunne bedømme hadde Dag Bjørn messens største enkeltstand. Han bor nå i Santa Barbara i California. En annen norsk-amerikaner, Nils Meland fra Sigerfjord i Nordland reiste over i 1949. Etter å ha vært innom diverse bransjer, hadde han nå slått seg ned som juveler i Texas. Han stilte ut meget vakre arbeider i sølv og turkis.

Av norske mineraler, så vi kun et par esker zirkon fra Altafjord. Det er synd at norske mineraler og steinarbeider ikke blir presentert på en skikkelig måte i Tucson. Nå vil det bli meget dyrt for en enkeltperson å stille ut i Tucson. Vi vil foreslå at flere nordmenn går sammen om å vise sine produkter på en fellesstand i 1991.

**DETALJ
OG
ENGROS**

Vi sender over
hele landet

BE OM KATALOG

Storgaten 211, 3900 Porsgrunn
Tlf. 03-55 04 72 – 51 02 01

SPESIALITET:
DIAMANTUTSTYR
sagblader – bor – skiver
hjul – etc.

Fra Oslo

Som et lite apropos til beklagelsene over altfor sen utsendelse av NAGS-Nytt/STEIN, vil jeg gjerne få gjøre oppmerksom på en side av saken som ikke har vært nevnt, nemlig den økonomiske.

Utsendelsen av STEIN nr. 1, som veier 115 gr inklusiv konvolutt, koster kr 8,- pr. blad sendt med B-post. For denne prisen kan vi i tillegg også få sendt ut vårt eget medlemsblad hvis det sendes samtidig.

Hvis OG-Nytt sendes for seg, kanskje 14 dager etterpå, vil det i tillegg koste:

Kr 4,20, over 20 gr inkl. konvolutt. Utsendelse til 250 medlemmer = kr 1050,- × 4 utsendelser pr. år utgjør kr 4.200,-.

Vi synes dette er så mange penger spart, at vi også i år vil samordne utsendelsene.

Hvis vi i god tid fikk vite hvilken uke STEIN ankom, ville det naturligvis være større sjanser for at også OG-Nytt lå på bordet, og utsendelsen kunne skje raske-

re.

*Einfrid Engmark
Kasserer i Oslo og Omegn Geologiforening.*

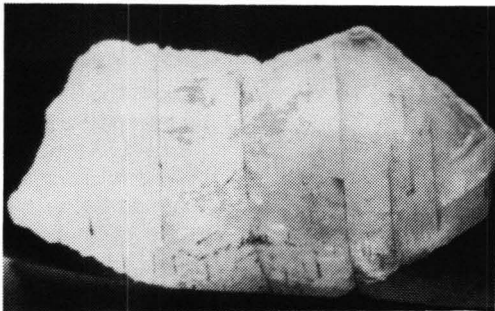
STEIN-redaksjonen har forståelse for dette problemet. Portotaskene kan vi ikke gjøre noe med. Men vi kommer til å holde oss under 100 g i nr. 2 og 3 '90, B-post kr 5,50. Nr. 2 vil bli sendt foreningene siste uke i mai, nr. 3 siste uke i september og nr. 4 første uke i desember. red.

Kalsitt/kalkspat

Vi holder på å lage en «International Calcite Association» med det formål å

bytte stuffer og kanskje få i stand en nyhetsbulletin. En adresseliste vil bli sendt medlemmene. Interesserte bes kontakte:

Dr. Morton Metersky
725 Cheryl Drive
Warminster, Pennsylvania 18974
USA

Sommerfugltvilling, 10 cm bred.

 26/4

– Ja.

Ja det er fra Solør og Odal Geologiforening, det blir tur til Idar Oberstein!

– Fint!

Men det var to som meldte seg på i går, og det var for seint.

– trist det, men har vi noe med det å gjøre?

Ja!

– Hvordan?

De fikk ikke STEIN før i går 24/4. Det er en måned etter at vi sendte det ut!

– Du vil vel ikke at vi skal mase på den foreningen nå igjen?

Jo!

– Nei, det orker vi ikke, men god tur til dere alle. Det er godt med romslig plass i bussen, send postkort, ta bilder og lag reportasje. Og Glück Auf!
red.

Mineralbesök gällande Leveäniemi-gruvan, Svappavaara

LKAB, Kirunarörelsen, har med anledning av olägenheter med oorganiserad mineralletning av privatpersoner inom industriområdet beslutat, i samråd med Kiruna Mineral Expo, om följande regler.

1. All tillståndsgivning och guidning ombesörjes av Dennis Holmberg, Tallplan 4 K, 981 42 Kiruna, tel 0980-193 02 eller 0920-401 03.
2. Mineralsamlare ges tillträde till varphögarna enligt överenskommen tid under månaderna juni – augusti. Ring eller skriv, helst i god tid. Adress och telefon enligt ovan. Samling, in- och utsläpp sker alltid via Industrivakten.
3. Upplåtet område för mineralletning är varphögarna belägna väster om dagbrottet. All vistelse i dagbrottet samt öster därom är förbjudet. Tillåtet område är cirka 2 km².
4. Endagsbesök, avgift 100 kr per person. Besök omfattande två (2) dagar, avgift 150 kr per person.
5. Gällande regler för vistelse inom området samt LKAB:s säkerhetsbestämmelser och att besöket sker på eget ansvar utdelas och kvitteras innan insläpp sker.
6. Brott mot säkerhetsbestämmelser och regler leder till omedelbar avvisning.

VELKOMMEN TIL BYTTEMESSE PÅ KONGSBERG

Lørdag 29 og søndag 30 september
Åpningstider 10.00 - 16.00 begge dager

Vi holder til på Norsk Bergverksmuseum.

Tema – utstillinger.

Bytte/salg av mineraler og smykker.

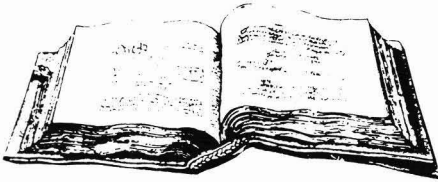
Guidet tur til Kronens Kobberverk lørdag kl. 10.00

Foredrag lørdag kl. 13.00

Tombola/demonstrasjoner/kafeteria/barneaktiviteter

GRATIS ADGANG!

Arr. KOG

Nytt mineraltidsskrift

Mineralien Welt er navnet på et nytt magasin fra Bode Verlag. Forlaget har gitt ut Emser Hefte i en årrekke og prøver seg nå på noe som skal spenne litt videre. For noen år siden ga Rainer Bode ut Magma som var en skikkelig og bra sak. For bra viste det seg, det holdt bare i 6 nr. Det var leit. Vi ønsker Mineralien Welt en bedre skjebne. For dette er også et gjennomarbeidet produkt med mye lesverdig stoff. Rainer Bode er en dyktig fotograf, bladet bærer preg av det, her er det mange fine bilder som er verdt et studium i seg selv.

Det første nummeret er rettet inn på DDR og DDR-mineraler. Bladet kommer med 6 utgaver pr. år. Format: magasin (A4-1 cm på høyden). Pris 60 DM/år. Bestillingsadresse: Bode Verlag GmbH, Dürnberg 2, D-4358 Haltern 4, Tyskland.

Värmland

Ack, Värmeland, du skjöna, du härliga land!/du krona for Svearikets länder!

Allt guld som kan utvinnas på jorden kommer från det fasta berget, skriver Per H. Lundegårth i en liten hendig bok som heter: «Leta guld i Värmland». Her er kart og angivelse av noen funnsteder for det edle metall, samt råd og vink om hvordan man går fram og hva slag utrustning man behøver. Avslutningsvis heter det i boken: «Leta guld i Värmland är en del av länets mineraljakt. Värmland Guldbrytning AB ställer f o m år 1989 upp med ett första pris om kr 15.000,- Fynd sänds till Bergskolan, 68200 Filipstad, och märks med MINERALJAKTEN för konfidentiell behandling».

Bergsrådet Lundegårth har tidligere (1986) gitt ut «Den lilla Stenboken».

Frimerker

Vi har nå solgt ut alle eksemplarene vi bestilte av boka om mineraler på frimerker. Siden vi har flere bestillinger liggende har vi bedt om flere eksemplarer fra forlaget i Frankrike. Bestilles fra redaksjonen, SEK/NOK 180,- + oppkravsporto.

Peter Bancrofts

Gem & Crystal Treasures

er noe av det ypperste som er laget av mineralbøker på 80-tallet. STEIN har fått hånd om noen eksemplarer. Boken har 488 sider, format 24×28 cm og har 320 fargeillustrasjoner. Vi tilbyr den til våre lesere for SEK/NOK 420 + oppkravsporto. Den kan bestilles hos redaksjonen eller hos Peter Lyckberg (adr. side 3).

Vi regner også med at vi har boka til salgs på vår stand på Hamarmessa.

Bokklubben

Bokklubben har gitt ut «Mineraler og krystaller» i serien Bokklubbens naturhåndbøker. Forfatter er Rupert Hochleitner. Boka har 350 tegninger og 600 fargebilder. Vi har ikke sett boka, men det ser ut til å være en oversettelse av «Fotoatlas der Mineralien und Gesteine». Vi skal komme tilbake til boka når vi får sett nærmere på den.

Encyclopedia of Minerals

Nå har den endelig kommet: Encyclopedia of Minerals. (ISBN/-442-27681-8 New York 1990). På over 1000 sider får man her informasjon om ca 3200 forskjellige mineraler. Det er den vanlige informasjonen av kjemiske og fysiske data, samt forekomster/forekomstmåter og utvalgt referanselitteratur. Midt i

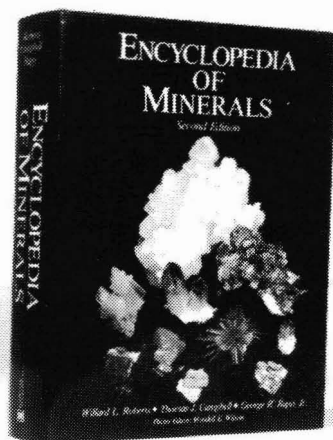
boka er det 240 fargebilder. Ellers er det 104 s/h bilder og 45 krystalltegninger som følger teksten. Mineralene er alfabetisk ordnet. Prisen er ca. 90 dollar hvis du kjøper den fra USA.

La det være sagt med en gang: Dette er meget interessant og nyttig lesing. Men jeg synes ikke alt er like bra: Stor skrift og dårlig sideutnyttelse gjør at hver side ikke inneholder beskrivelse av mer enn 3-6 mineraler. Teksten kunne vært komprimert og den ledige plassen benyttet til bilder, krystalltegninger og enda mer utfyllende lokalitetsbeskrivelser. Siden boka er amerikansk er det lagt stor vekt på amerikanske lokaliteter. Dette er gjort selv om det finnes bedre forekomster i andre land. Eks: gagarinitt. Selv om boka er helt ny er det flere mineraler som er beskrevet for over ett år siden som de ikke greide å få med. Som vanlig i store og omfattende oppslagsverk er det endel feil når det gjelder lokaliteter og lokalitetsnavn. Man gjentar feil fra eldre beskrivelser eller lager nye. Eks.: Kragerø ligger i Sverige (tengeritt) og

parakinitt forekommer i Lågendalen. (Mineralet er jo ikke en gang funnet i Norge)! Siden mineralene i boka er ordnet alfabetisk, savner jeg lister der de er ordnet systematisk etter elementer, sulfider, osv.

Men selv om jeg her har nevnt enkelte negative ting ved boka, er ikke dette så alvorlig at man ikke bør kjøpe boka.

ghw

**Klokker – Mineraler
Termometere – Råstein
Penneholdere – Steinknekkere
Bokstøtter**

NORSK STEINSENTER

Strandgaten, 4950 Risør. Tlf. 041-50 096 Fax: 041-52 022

Smykkefatninger ekte
og uekte
Cabochoner og tromlet
stein i mange typer og
størrelser
Ferdige smykker
gaveartikler
Agatartikler
Klebersteinsartikler
Etc, etc.

ENGROS

VI SENDER
OVER HELE LANDET

Steinsliperutstyr
Geologiverktøy
UV-Lamper
Foldeesker
Verktøy
Råstein
Bøker
Tromlemaskiner
Etc, etc.

DETALJ

**Vi vil være tilstede på
Hamarmessen.**

Demonstrasjon av

Olympus

mikroskoper foto og TV-utstyr.

**Ta med deg en mikrostuff
til fotografering.**

**Video eller polaroidbilde,
eller ta en 35 mm film.**

bico

Bico Norge A/S. Postboks 18, Ankrtorget, 0133 Oslo 1. Tlf.:
02 20 90 70 Fax: 02 11 36 24

NB!
ÅRETS STORE
STENTUR TIL DANMARK

KRYSS AV
I KALENDEREN I DAG

RY-MESSEN

DANMARK

1.-2. SEPTEMBER 1990

10-ÅRS JUBILEUM

Denne store, nordiske stenmessen arrangeres den første week-end i september hvert år. Ry er en liten idyllisk by like ved Himmelbjerget sydvest for Århus, og ligger sentralt til i Danmark.

Messen har blitt stedet hvor steninteresserte fra hele Norden møtes.

Det er også den messen hvor den nordiske kontakten sydover mot resten av Europa er best.

To store
sportshaller
fylt med
utstillere
fra mange
land.

Kontakt din
forening for
eventuell
fellestur
til messen.

SALGSMESSE

JUBILEUMSUTSTILLING: FOSSILER

DEMONSTRASJONER

Åpent: 10.00 – 17.00 Begge dager
Entré: Voksne kr 20,-, barn 4-12 år kr 5,-

Arrangør: West-Gem, Fredensgade 38, DK-6900 Skjern, tlf. 97 35 16 00
I Norge: Norsk Steinsenter, N-4950 Risør, tlf. 041-50 096

DANMARK DET
ER DEJLIGT

